1925 йилдан чиқа бошлаган

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

Туркистон

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 20 ноябрь Чоршанба. № 84 (14382)

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА ТУЗИЛДИ

Республика фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармасини тузиш бўйича ташаббускор гуруҳ мажлиси бўлиб ўтди. Унда сўзга чиққанлар ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида республика Президенти ва ҳукумати юритаётган кучли ижтимоий сиёсат мамлакатимизда халқлар тотувлиги, осойишталик ва барқарорликни таъминлаётганини таъкидладилар, фахрийларга кўрсатилаётган доимий эътибор ва ғамхўрликдан мамнунликларини изҳор этдилар.

«Нуроний» деб аталган янги жамғарма ногиронлар ва бошқа нафақахўр қариялар турмуш шароитини, сиҳат-саломатлигини янада яхшилашни, уларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётда, айниқса ёшлар тарбиясида фаол қатнашишларини ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Ташаббускор гуруҳ мажлисида «Нуроний» жамғармасини тузиш ташкилий қўмитаси ва унинг таркиби тасдиқланди. Бир қатор вазирликлар, йирик саноат корхоналари ва жамоат ташкилотлари янги ташкил этилаётган жамғарма муассиси бўляптилар. Жамғарманинг таъсис қурултойини ўтказишга қарор қилинди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН ҚЎШИҚ БАЙРАМИ

Президент Ислом Каримовнинг 1996 йил 27 августдаги Фармонига мувофиқ шу йил 18 ноябрда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси анъанавий қўшиқ байрами ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди. Қарорда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, «Ўзбекнаво» гвстроль-концерт бирлашмаси, Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази, ёзувчилар уюшмаси, Бастакорлар уюшмаси ва «Ўзтелерадио» компанияси ҳар йили республика қўшиқ байрамини ўтказиш таъкидланган. Шунингдек, Ўзбекистон қўшиқ байрамини ўтказиш Республика ташкилий қўмитасининг таркиби, қўшиқ байрами тўғрисидаги Низом тасдиқланди. Ташкилий қўмита раисига Республика ҳайъати таркибини тасдиқлаш, ҳар йили қайта кўриб чиқиш ва аъзоларини алмаштириш ҳуқуқи берилди. Қарорда таъкидландики, ташкилий қўмита ушбу тадбирни «Ўзбекистон — ватаним маним» ғоясини мадҳ этувчи, бунёдкор, меҳнаткаш халқимизни улуғловчи, инсонлар қалбида муқаддас ватан тупроғини, мустақилликни кўз қорачиғидай асраб-авайлаш туйғуларини тарбияловчи юксак бадиий савиядаги мусиқа асарлари ва қўшиқлар байрами сифатида ўтказиши лозим.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари жойларда қўшиқ кўрик-танловини тайёрлаш ва юқори савияда ўтказиш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси ўринбосари ва тегишли ҳокимларнинг ўринбосарлари раҳбарлигида комиссиялар тузади.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Ижтимоий таъминот вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Маданият ишлари вазирлиги ўзларига қарашли ташкилотларнинг саралаш кўрик-танловларини мустақил ўтказадилар. Сарф-ҳаражатлар ички маблағлар ҳисобига қопланади.

«Маҳалла», «Наврўз», «Камолот», «Олтин мерос», «Амир Темур» жамғармаларининг Республика қўшиқ байрамининг алоҳида қатнашсиларини тақдирлаш учун махсус совринлар ва пул мукофотлари таъсис этиш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинди.

«Ўзтелерадио» компаниями, газеталар ва журналлар таҳририятларига қўшиқ байрами тадбирларини кенг ёритиш вазифаси юкланди.

Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги кўрик-танлов ғолибларини мукофотлаш, шунингдек, реклама маҳсулотлари, совринлар, дипломлар ва нишонлар тайёрлаш, кўрик-танловни ўтказиш ҳаражатларини қоплаш учун ҳар йили зарур маблағ ажратади.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйича кўрик-танловларни, байрамни тайёрлаш ва ўтказиш билан боғлик барча ҳаражатлар, шунингдек, Республика якунловчи танлови қатнашчиларининг сафар ҳаражатлари маҳаллий бюджет ва ҳомийларнинг маблағлари ҳисобидан қопланади.

(ЎзА).

ҚЎШИҚ БАЙРАМИНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ

Вазирлар Маҳкамаси Ўзбекистон қўшиқ байрами тўғрисидаги низомни тасдиқлади. Низомда Ўзбекистон қўшиқ байрами келажаги буюк давлатимиз ва унинг бунёдкор, бағри кенг, меҳридарё халқни мадҳ этувчи, инсонлар қалбида муқаддас ватан тупроғини, мустақилликни кўз қорачиғидай асраб авайлаш туйғуларини тарбияловчи юксак бадиий савиядаги мусиқа асарлари ва қўшиқларнинг яратилишига кенг имкон туғдириш мақсадида ўтказилиши қайд этилган.

Байрам доирасида ҳар йили икки босқичда қўшиқ кўрик-танлови ўтказилади.

Кўрик-танловнинг биринчи саралаш босқичи республика ташкилий қўмитаси томонидан тасдиқланган жадвалга мувофиқ Қорақалпоғистон Республикасида, вилоятларда ва Тошкент шаҳрида ўтказилади.

Кўрик-танловда қатнашишга туман ташкилотлари ва алоҳида ижрочиларнинг тавсия-буюртманомалари бўйича профессионал, ҳаваскорлик бадиий жамоалари, ансамблар ва якка ижрочилар, шунингдек, болалар боғчалари, мактаблар, олий ўқув юртлари, ҳарбий қисмларнинг жамоалари, хорижий ижодий жамоалар ва якка ижрочилар қўйиладилар.

Кўрик-танлов қатнашчиларининг ижро маҳоратини баҳолаш учун тегишли ташкилий қўмиталар етакчи санъат ва маданият ходимларидан иборат ҳайъат ташкил этадилар.

Низомда таъкидланишича, қўшиқ мусиқасининг ўзига хослиги, матннинг янгилиги, мазмундорлиги, ватанга муҳаббат ва истиқлолга садоқат ғояларини бадиий юксак савияда акс эттириши — баҳолашнинг асосий мезони ҳисобланади. Ҳайъат кўрик-танлов шартларига тўла жавоб берадиган қўшиқлар тақдим этилмаган ҳолларда айрим мукофотларни бермаслик ҳуқуқига эгадир. Ҳайъатнинг қарори узил-кесил ҳисобланади ҳамда қайта кўриб чиқилмайди.

Кўрик-танлов қатнашчилари ташкилий қўмиталарга исталган жангр йўналишидаги, танловнинг мавзу шартларига жавоб берадиган фақат янги қўшиқларни тақдим этишлари зарур. Айни вақтда янги қўшиқларнинг матн метариали мумтоз шоирларнинг шеърий материалларига ҳам, ўзбек шоирларининг замонавий шеърий асарларига ҳам асосланиши мумкин.

Қўшиқ кўрик-танлови туман, шаҳар ғолиблари (биринчи — учинчи ўрин) вилоят, Қорақалпоғистон республикаси кўрик-танловида.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар кўрик-танлови ғолиблари (биринчи — учинчи ўрин) Республика қўшиқлар кўрик-танловининг якунловчи босқичида қатнашади.

Саралаш кўрик-танловини ўтказиш тартибига кўра, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа Вазрлиги, Халқ Таълими Вазирлиги, Ижтимоий Таъминот Вазирлиги, Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги, Маданият ишлари Вазирлиги ўзларига қарашли ташкилотларнинг саралаш кўрик-танловларини мустақил ўтказадилар, қўшиқлар кўрик-танлови қатнашчилари тўғрисидаги низомга мувофиқ ғолибларни республика қўшиқлар кўрик-танловига умумий асосларда тавсия этадилар.

Шунингдек, низомда «Ўзбекнаво» гастроль-концерт бирлашмасига барча профессионал мусиқа жамоалари ва Тошкент шаҳрида яшовчи алоҳида ижрочиларнинг саралаш кўрик-танловини мустақил ўтказиш ҳуқуқи берилган.

Кўрик-танловнинг 2-якунловчи босқичи Тошкент шаҳрида бўлади.

Республика қўшиқлар кўрик-танлови совриндорлари ва қатнашчиларининг якунловчи концерти ҳар йили қўшиқ байрами кунида, август ойининг учинчи якшанбасида ўтказилади.

Низомда Республика қўшиқлар кўрик-танлови ғолибларига бериладиган мукофотлар ҳам белгиланган.

Биринчи ўрин учун — энг кам иш ҳақининг 110 баравари миқдорида,

Иккинчи ўрин учун (учта) — энг кам иш ҳақининг 80 барабори миқдорида,

Учинчи ўрин учун (учта) — энг кам иш ҳақининг 50 барабори миқдорида

ҳамда энг кам иш ҳақининг 25 барабори миқдорида рағбатлантирувчи мукофотлар (учта) таъсис этилди.

Ҳайъат қўшиқлар кўрик-танлови қатнашчиларига фахрий ёрлиқлар бериш ҳуқуқига эгадир.

Давлат ва жамоат ташкилотлари, турли жамғармалар ва ҳоказолар танлов қатнашчилари учун махсус совринлар таъсис этишлари мумкин, улар ҳайъатнинг қарорига кўра топширилади.

Республика қўшиқлар кўрик-танлови ташкилий қўмитаси танлов тамом бўлгандан кейин танлов совриндорлари ва иштирокчиларининг хайрия концертларини ўтказади.

(ЎзА)

«Обуна — 97»

БИЗ «ТУРКИСТОН» ЎҚИЙМИЗ

Шул боис 1997 йил учун обуна бўлдик,— дейишмоқда мухлислар.

АЖДОДЛАРИМИЗГА ТАЪЗИМ ҚИЛАЙЛИК

Мен «Туркистон»нинг салкам ўттиз йиллик муштарийсиман. Ҳозир ёшим етмишни қоралаб қолишига қарамай, газетанинг ҳар бир сонини қизиқиш билан ўқиб бораман. Менга мақолалардаги ёшларга хос жўшқинлик ёқади. Айниқса кейинги бир-икки йил ичида берилган Амир Темур ҳақидаги халқимизга маълум бўлмаган тафсилотларининг ёритилиши бизнинг кўнглимиздаги гап бўлди.

Юртимизда Шарқнинг буюк алломаларидан кўпи яшаб ўтган. Айниқса, ислом оламида ўз нуфузига эга бўлган имом Бухорий, Баховуддин Нақшбанд, Аҳмад Яссавийдек буюк аждодларимизнинг ҳикматли сўз жавоҳирларидан газетанинг ҳар бир сонида бериб борилса айни муддао бўлур эди.

Р. АҲМЕДОВ,
Фарғона шаҳри, нафақахўр.

УМИДИМИЗ КАТТА

Мен бу йил «Туркистон»га мактабимизда биринчилардан бўлиб обуна бўлдим. Сабаби бор. Газетадаги ҳар бир мақола қизиқарли ёзилади. Хоҳ у иқтисодий, хоҳ сиёсий мавзуда бўлмасин. Айниқса, мактаб ҳаёти ҳақидаги мақолалар менга жуда ёқади. Оддий, тушунарли. Газетадаги «Катта танаффус», «7-дарс», «Синфдошлар» саҳифалари мактабимизда қўлма-қўл бўлиб кетади. Нимагадир кейинги пайтда юқорида тилга олинган саҳифалар мунтазам бериб борилмаяпти. Тўғрисини, айтсам гапларим кўп. Агар газетада ўқитувчиларни қийнаётган муаммоларга кўпроқ эътибор қаратилса жуда яхши иш бўларди. Ҳақиқатни айтиш керак, бугунги кунда мактабларимизда ўз касбини ҳақиқий фидойилари қолди. Айрим шу соҳага адашиб кирганлар тижоратта кетиб бўлди. Менинг назаримда фидойи муаллимлар ҳақида очерклар, лавҳалар бериб борилса, яхши бўларди.

Ҳ. ЙЎЛДОШЕВА
Тошкент шаҳридаги 113-мактаб ўқитувчиси

ИЛТИМОСИМИЗ БОР

Мустақиллик шарофати туфайли тадбиркорликка, ишбилармонликка кенг йўл очилди. Мен ҳукуматимизнинг мурувватидан баҳраманд бўлиб фермер хўжалигини ташкил қилгандим. Худога шукр, ишларим юришиб кетди. Ҳозир фермамизда 60 дан зиёд қорамол бор. Қишга ҳам тайёргарлигимиз ёмон эмас. Ем-хашакни тўплаб қўйдик. Ушбуни ёзишимдан мақсад севимли «Туркистон» газетамизда республикамиздаги фермер хўжаликларнинг иш фаолияти доимий равишда ёритиб борилса. Агар газета ўз саҳифаларида ҳафтада бир марта «Фермерга маслаҳат» рукни остида мутахассис маслаҳатларини бериб борса жуда яхши иш бўларди.

Салом билан

З. АБДУВАЛИЕВ,
Ғаллаорол тумани.

ҲУҚУҚИМИЗНИ БИЛАМИЗМИ?

Қудратли мамлакатнинг фуқаролари ҳар томонлама етук бўлиши керак. Яъни хоҳ сиёсий, хоҳ иқтисодий, хоҳ ҳуқуқий томондан. Халқимизнинг ҳар тарафлама баркамол бўлишида матбуотнинг ўрни беқиёс. Шундай экан ҳар бир инсон вақтли нашрларга обуна бўлиши керак. Ана шундагина ўз ҳақ-ҳуқуқини, бурчини танийди. Мен бу сўзларни бир ҳуқуқшунос сифатида эмас, балки оддий газетхон сифатида айтаяпман.

Газетадаги «Ҳақ-ҳуқуқингизни биласизми?», «Ёшлар ва қонун» саҳифаларини қизиқиб ўқиб бораман. Айниқса, бекорчилик туфайли жиноят кўчасига кириб қолаётган айрим ўсмирлар ҳақидаги суд очеркларининг тарбиявий аҳамияти катта.

Мен ҳам кўпсонли муштарийлар қатори севимли нашрим «Туркистон»га ёзилдим. Ўйлайманки, «Туркистон»чилар 1997 йилда ҳам теша тегмаган мавзуларда қалам тебратиб, обуначилар ишончини оқлайди.

А. ШАРИПОВ,
адвокат,
Каттақўрғон шаҳри

«ТУРКИСТОН»ГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА.
Нашр кўрсаткичи:
Якка шахслар учун: 64607
Ташкилотлар учун: 64633

ТУРКМАНИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА ТАШРИФИ ХУСУСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Туркманистон Президенти Сапармурот Ниёзов шу йил 27-28 ноябр кунлари расмий ташриф билан Ўзбекистонда бўлади.

АРТУР ГРИГОРЯН — ЕНГИЛМАС!

Мамлакатимиз спорт юлдузларидан бири, таниқли боксчи Артур Григорян Германиянинг Гамбург шаҳрида жаҳон чемпиони унвони учун ўтказилган жангда америкалик 27 яшар спортчи Марти Якубовскийни мағлуб этди. Даъвогар шу чоққача 98 учрашув ўтказиб, 96 тасида ғалаба қозонган эди. Аммо 12 раунддан иборат бу учрашувда ҳакамлар очко ҳисоби бўйича ғолибликни Григорянга беришди. Ватандошимиз жаҳон чемпиони юксак унвонига учинчи бор сазовор бўлди.

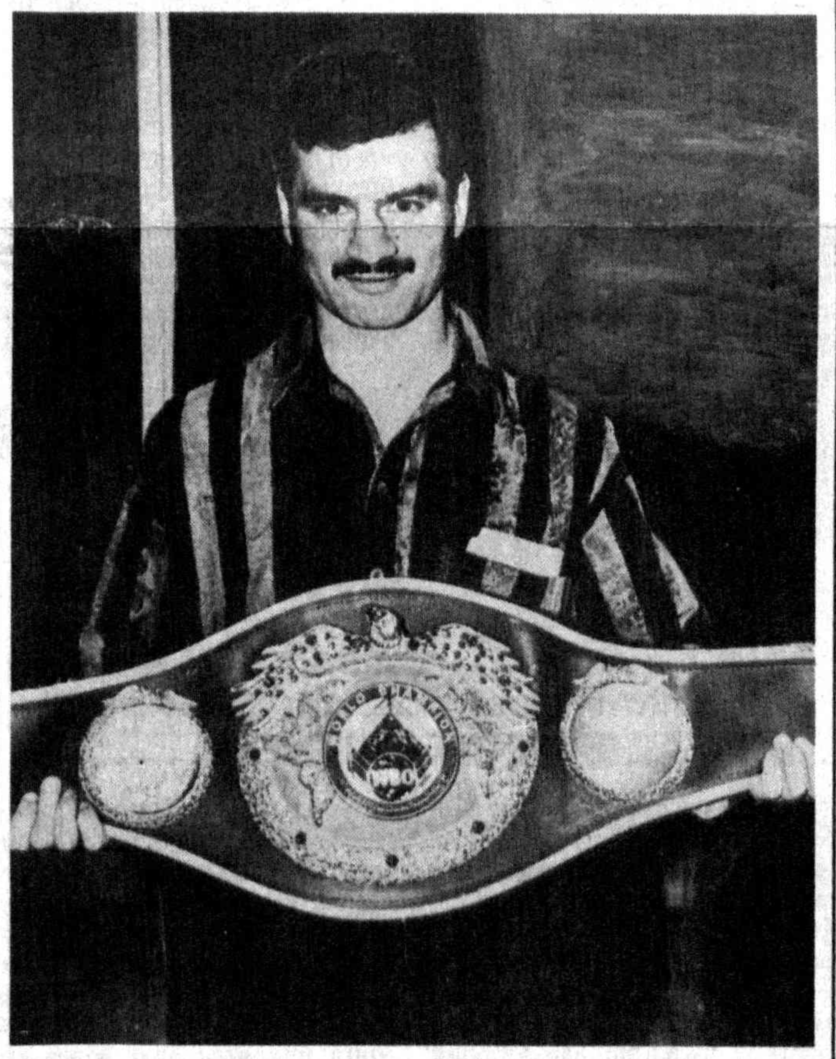

ДАВРА СУҲБАТИ БЎЛДИ

Куни кеча республика ёшларининг «Камолот» жамғармаси бошқарувида мазкур жамғарма ҳамда ЮНЕСКОнинг мамлакатимиздаги ваколатхонаси ҳамкорлигида «Ўзбекистон ёшлари ва маънавий уйғониш» мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси бошлиғи жаноб Майкл Барри Лейн, республика раҳбарлик идоралари ва тегишли вазирликлар вакиллари, халқаро хайрия жамғармалар раҳбарлари, олий ўқув юрти талабалари ҳамда маҳаллий оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этдилар. Давра суҳбатини «Камолот» жамғармаси бошқаруви раиси Хотам Абдураимов олиб борди.

Давра суҳбатида асосан Ўзбекистонда демократик тамойилларни амалга ошириш, маънавият, ҳозирги ёшлар мавзуида ўзаро фикр алмашилди, мавжуд муаммолар муҳокама этилди. Суҳбат иштирокчилари тарихий ва шу билан бирга ўта масъулиятли жараённи бошдан кечираётган айни паллада ёшлар ҳеч нарсага бефарқ бўлмасликларини алоҳида таъкидладилар. Зеро, мустақил Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидаги мавқеини ёшлар мустаҳкамлайди.

Суҳбат ниҳоясида муҳокама этилган масалалар юзасидан бир тўхтамга келинди.

БЕЛОРУССИЯДА СИЁСИЙ ИНҚИРОЗ

Бир неча ойдан бери Белоруссия Республикаси Президент билан Парламент орасидаги келишмовчиликлар давом этиб, охирги кунларда бу вазият ошкора ва муросасиз тус олди. Бунга Президент Александр Лукашенконинг Москвага келиб, Россия Давлат думасида нутқ сўзлагани ҳам бир туртки бўлди.

Умуман олганда, Белоруссия Президентининг республика парламенти билан ораси бузилганига сабаб ваколатларни бошқатдан кўриб чиқиш, ҳақ-ҳуқуқларни қайта тақсимлашга қаратилган хатти-ҳаракатлардир. Бу борада ҳар икки тараф охир-оқибат халққа мурожаат қилишни лозим топди. Белоруссия Конституциясининг икки — Президент ва Парламент лойиҳалари халқ референдумига қўйилди. Президент лойиҳасида Президентга чегараланмаган, кенг кўламдаги ҳақ-ҳуқуқлар бериш кўзда тутилган бўлса, Парламент лойиҳасида Президент давлат тимсоли мавқеида бўлиши қайд этилган. Референдум яқинлашгани сайин икки орадаги вазият тарангланиб бормоқда.

А. Лукашенко ўзини халқ қўллаб-қувватлашига ишонади, деярли ҳар бир нутқида Беловеж шартномасини танқид қилиб гапиради ва Белоруссиянинг Россия билан қўшилишини ёқлаб, республикадаги бугунги иқтисодий қийин шароитдан шу йўл билан чиқишни назарда тутади.

Россия ахборот воситалари, айниқса, Россия жамоат телевидениеси шарҳловчилари А. Лукашенконинг бу хатти-ҳаракатига эҳтиёткорлик билан ёндашиб, Белоруссия Президенти интеграция баҳонасида, биринчидан, белорус халқи олдида ўз мавқеини кўтариб олиш, иккинчидан, мамлакатдаги иқтисодий инқирозни Россия кўмагида тўхтатишга уриниш сифатида баҳолашмоқда. Албатта, уларнинг шарҳларида жон бор. Чунончи, А. Лукашенко 1991 йили Беловеж шартномасига белорус депутатлари ичида ёлғиз бир ўзим қарши овоз берганман, деган гапни кўп марта айтган. Бироқ маълум бўлишича, бу масала овозга қўйилган чоғда у залда бўлмаган экан. Бундан ҳам кўринадики, собиқ совет империясига қайғуриши билан Белоруссия Президенти халқнинг хайрихоҳлигини олишни кўзлайди.

Ўтган ҳафта чоршанба куни Россия Давлат думасида нутқ сўзлаб, россиялик коммунистлар ва жириновскийчилар олқишини олиб Минскка қайтган А. Лукашенко вазиятнинг кескинлашганини кўрган. Бироқ, ахборот воситаларининг хабарига кўра, у ўзини бамайлихотир, гўё ҳеч нарса юз бермагандай тутган. У қўллаган навбатдаги чоралардан бири Белоруссия Республикаси Марказий сайлов қўмитаси раиси В. Гончарни вазифасидан озод қилишдан иборат бўлди. Бу қадам кескин норозиликларга сабаб бўлди. Республика Конституциявий суди раиси Президентни ўз ваколатини суиистеъмол қилишда айблади. Белоруссия парламентининг раиси С. Шарецкий жаҳон жамоатчилигига мурожаат қилиб, Белоруссияда демократияни қўллаб-қувватлашга чақирди.

Якшанба куни Белоруссия пойтахти Минскда Президент сиёсатига қарши кучларнинг оммавий намойиши бўлиб ўтди. Кўп минг кишилик бу митингда нотиқлар Парламентни қўллаб-қувватлаб гапирдилар. Намойиш чоғида ички қўшинлар билан намойишчилар орасида тўқнашув юз берди. А. Лукашенко бундай вазиятнинг юзага келишида Белоруссия халқ фронти айбдор, деб айтди.

Хуллас, Белоруссияда сиёсий кураш ўзининг юқори нуқтасига кўтарилаётир. Бу курашда кимнинг қўли баланд келишини вақт кўрсатади. Бироқ оддий меҳнаткаш белорус халқига бирор-бир наф етармикан?

О. АҲМЕДОВ

«КАМАЛАК» — ХАЛҚАРО ОРОМГОҲГА АЙЛАНАДИ!»

Элликқалъа тумани ҳокими, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати А. Тожиев билан суҳбат

— Аминбой ака! Яқинда Тошкентдаги Халқлар дўстлиги саройида Орол муаммосига бағишланган халқаро анжуман ўтказилиб, унда экологик ҳалокат марказида яшаётган болалар саломатлигини мустаҳкамлаш бўйича айрим тадбирлар белгиланди. Шулардан бири «Орол болалари» халқаро соғломлаштириш марказини очишдан иборат. Бу марказ учун Элликқалъа тумани бежиз танланмаган бўлса керак?

— Худди шундай. Биласизми, биз ўз туманимизни иқтисодий ислоҳотлар ва янгиланишлар йўлидан тараққий эттиришнинг 3 та бош йўналишини белгилаганмиз. Биринчиси — саноатни ривожлантириб экспортга кўпроқ рақобатбардош маҳсулот чиқариш. Бунга қисман эришдик: туманимизда Ўзбекистон — Туркия қўшма корхонаси — «Элтекс» ишламоқда. Иккинчи йўналиш шундан иборатки, биз мустақил мамлакатимизда биринчи бўлиб деҳқончиликда мулк шаклини ўзгартирдик. 1935 та фермер хўжалигини ташкил қилдик.

Учинчи йўналиш — туманимизда даволаш-соғломлаштириш туркумини яратиш. Ҳозирнинг ўзида туманда 3 та республика аҳамиятига эга санаторий фаолият кўрсатмоқда. Улар сонини яқин истиқболда 10 тага етказамиз.

Сиз тилга олган анжуманда «Экосан» халқаро экология ва саломатлик жамғармаси ҳамда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши туманимиздаги Оқчакўл соҳилида жойлашган «Камалак» болалар оромгоҳиниОрол болалари» халқаро ўқув-соғломлаштириш марказига айлантириш ташаббусини ўртага ташлади. Бу ташаббусни қатор мамлакатлар қўллаб-қувватламоқда.

— Демак, бу лойиҳа амалга ошса, Орол денгизи ҳавзасидаги экологик вазиятни юмшатиш бўйича кичкина бўлса ҳам бир қадам қўйилади.

— Кичкина эмас; катта қадам десангиз ҳам бўлади. Ўзингиз ўйлаб кўринг: Оролбўйи болаларининг кўпчилиги турли касалликларга чалинган. Уларнинг саломатлигини зудлик билан тиклаш керак. Ёзги таътил пайти ишлайдиган бир неча оромгоҳ Қорақалпоғистоннинг ярим миллион нафар ўқувчиси учун хамир учидан патир ҳам бўлолмайди.

Барпо этиладиган «Орол болалари» халқаро ўқув-соғломлаштириш маркази эса йилига 5-6 минг нафар болани таълим жараёнидан ажралмаган ҳолда даволаш имконини беради.

— «Камалак» оромгоҳидаги мавжуд шарт-шароитлар қандай?

— Оромгоҳ 20 гектар ерни эгаллаган. Оролбўйи гидрогеология экспедицияси бу ерда катта миқдордаги маъданли сувлар захираси борлигини аниқлади. Бу маъданли сувларнинг шифобахш хусусиятларини Н. А. Семашко номидаги сиҳатгоҳ олимлари ҳам тасдиқлаб беришди. Оромгоҳ 3 та икки қаватли бино, катта ошхона ҳамда бошқа қурилмалардан иборат. Энди бу ерда даволаш ва ўқув бинолари, спорт ва қўшимча хўжалик иншоотлари қурилиши лозим.

— Халқаро ўқув-соғломлаштириш оромгоҳини вужудга келтириш учун катта миқдорда маблағ керак бўлар?

— Юқорида қайд қилинган ишларни бажариш учун тахминан 3,5 — 4 миллион АҚШ доллари миқдорида маблағ зарур. Марказнинг йиллик сарф-харажати 1 миллион АҚШ доллар бўлиб, уни Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва «Экосан» халқаро экология ва саломатлик жамғармаси ўз зиммасига олади. Марказий Осиё мамлакатлари, Жаҳон Ҳамжамияти бу борада ёрдам қилади, деган умиддамиз. «Туркистон»ни мамлакатимизда ва ундан ташқарида севиб ўқишади. Балки бу савобли ишга бош қўшадиган мамлакатлар, сармоядорлар сафи янада кенгаяр!

Суҳбатни «Туркистон»нинг Қорақалпоғистон Республикаси бўйича ўз мухбири Янгибой ҚЎЧҚОРОВ ёзиб олди.

ЯҚИН ШАРҚДАГИ ТИНЧЛИК ЖАРАЁНИНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН

· ВАШИНГТОН. Давлат котиби Кристофер Вашингтондан Қоҳирага жўнаб кетди. Шундан сўнг у Парижга ҳам боради. У Қоҳирада Миср Президенти Ҳусни Муборак, Фаластин раҳбари Ёсир Арафот ва Исроил ташқи ишлар вазири Давид Леви билан учрашди. Учрашув давомида тинчлик жараёни билан боғлиқ масалалар, чунончи Хеврон муаммоси муҳокама қилинди.

ТИНЧЛИК МУЗОКАРАЛАРИ

· ПАРИЖ. Уоррен Кристофер Парижда тинчлик шартномаларини амалга ошириш кенгашининг раҳбарлари билан учрашади ва Яқин Шарқда тезроқ тинчлик ўрнатиш бўйича мажбуриятларни бажаришга даъват этади, деди давлат департаменти расмий вакилининг ўринбосари Глин Дэвис.

АҚШ-СУДАН МУНОСАБАТЛАРИ ҲАҚИДА

· НЬЮ-ЙОРК. «Вашингтон пост» газетасида Вашингтон Судан ҳукуматини ағдариб ташлашга интилмоқда, деган хабарлар нотўғри, — деди Глин Девис, — гарчи Эфиопия, Эритерия ва Угандага ҳарбий ёрдам берилаётган бўлсада ушбу хабар ёлғон - яшиқдан иборат.

ҲИНДИСТОНДАГИ АВИАҲАЛОКАТДАН КЕЙИНГИ ТАШВИШЛАР

· ДЕҲЛИ. Қўшма Штатлар Ҳиндистондаги авиаҳалокат тўғрисида матбуотда эълон қилинган хабарларни диққат билан кузатмоқда. Ҳозирча Вашингтондагилар бўлиб ўтган ҳодиса ҳақида тўла маълумотга эга бўлмасалар-да бироқ АҚШнинг Ҳиндистондаги элчихонаси ҳалокатга учраган самолётларда Америка фуқаролари бор-йўқлигини билишга уринаётирлар.

Ватанимга хизмат қиламан

УЛАР ҚАСАМЁД ҚАБУЛ ҚИЛИШДИ

Пайшанба куни газетамизнинг навбатдаги сонини тайёрлаётган бир пайтда якшанба куни миллий гвардия аскарлари қасамёд қабул қилишар экан, деган хабар келди. Устига устак, шанба куни чоп этилаётган сонимизнинг алоҳида саҳифаси ҳам аскар йигитларимизнинг хизматига бағишланган эди. Газета ҳам чоп этилди.

Аскарларимизнинг қувончига шерик бўлиш мақсадида эса ушбу чоп этилган газетамизни қўлтиқлаб, дам олиш кунининг эрта тонгиданоқ Республика Қуролли кучлар Марказий музейи томон йўл олдим. Бахтни қаранғки, ноябрь ойининг ўртлари бўлишига қарамай, офтоб ҳам чарақлаб нурларини сочаётган эди. Хуллас, тантана бошланди. Ўзбекистон миллий ҳарбий кийимларини кийган аскарларимизни кўриб кўзингиз яшнайди. Қалбим фахр ва ифтихор туйғуси билан тўлди. Қасамёд қабул қилиш маросими қўмондоннинг кириш сўзи билан очилди. Шундан сўнг ҳар бир аскар аскарлик қасамёдини қабул қилди. Қасамёд қабул қилиш маросимидан сўнг биз ота-оналар, зобитлар ва аскарларнинг фикрлари билан қизиқиб, суҳтабга тортдик.

Бўлинма шахсий таркиби билан ишлаш бўлими бошлиғининг ўринбосари, лейтенант Шодмон Хасанов:

— Мени ҳаяжонга солган нарса шу бўлдики, аскарлар хизматни аъло даражада бошлашди, десам муболаға бўлмайди. Мен яна бир нарсани таъкидлаб ўтмоқчиманки, мана шундай ақлли, забардаст, соғлом, илмли йигитларни тарбиялаб вояга етказган ота-оналарга барча зобитлар номидан ўз миннатдорчилигимни билдираман.

Оддий аскар Равшан Раупов (Қўқон вилояти Яйпан шаҳридан хизматга чақирилган):

— Бугун менинг ҳаётимда энг қувончли кун бўлди десам, адашмаган бўламан. Чунки Ўзбекистон Қуролли Кучлари сафида хизмат қилиш учун аскарлик қасамёдини қабул қилдим. Мана шу қасамёдга содиқ қолган ҳолда, Ватанимга, халқимга, Президентимга аъло даражада хизмат қиламан, деб ишонтираман.

Оддий аскар Озод Зиёдов (Бухоро вилояти Ғиждувон туманидан хизматга чақирилган):

— Мана, қисмга келиб хизматни бошланганимизга кўп бўлгани йўқ. Мана шу ўтган бир ой давомида биз жанговар қуроллардан фойдаланиш йўлларини мукаммал ўргандик ва бир қанча жанговар машқларда қатнашдик. Командирларимиз жуда яхши. Билмаган нарсамизни эринмасдан соатлаб бўлса ҳам тушунтириб беришади. Албатта, бундай командирлар қўлида хизмат қилиш биз учун катта бахтдир.

Биз аскарларнинг ота-оналари билан ҳам суҳбатлашдик. Республикамизнинг турли вилоятларидан келган ота-онларнинг фикрлари ва мақсадлари битта.

Улар ўз фарзандларини она Ватанга сидқидилдан хизмат қилишларини ва соғ-саломат уйига ёруғ юз билан қайтишларини жуда-жуда хоҳлашларини айтдилар. Биз бугун ҳарбий қасамёд қабул қилган барча аскарларни Ўзбекистон Қуролли Кучлари сафига кирганликлари билан чин юракдан табриклаймиз.

Лутфулла СУВОНОВ,
«Туркистон» мухбири.

Адолат қиличи кескир

ОҚ ҚОҒОЗДАГИ ДАРДЛАР

Таҳририятга келган шикоят хатлари ва уларга келган айрим расмий живобларни ўқиб

Давр яхшилик томонга ўзгармоқда. Халқимиз буни қалбдан ҳис қилиб яшамоқда. Энди одамлар ўз ҳақ ҳуқуқларини яхши билади. Мустақиллик шарофати билан юртимизда кўплаб инсонпарвар фармонлар, қонунлар қабул қилинмоқда. Ватанимизда нимаики ишлар қилинаётган бўлса, ҳаммаси халқимизнинг бахтли келажаги учун бўлаяпти. Афсуски, айрим жойлардаги баъзи маҳаллий раҳбарлар ҳамон ўзларининг эскича иш услубларидан воз кеча олмаяптилар. Бир сўз билан айтадиган бўлсак, оддий фуқароларнинг дардини эшитишни ҳохлашмаяпти. Оқибатда жойларда «ёз-ёз»лар кўпаймоқда. Бундай шикоят хатлари таҳририятимиз почтасига ҳам келиб туради.

«Ҳурматли таҳририят! Ҳар бир инсон шу жамиятда яшар экан, кимларгадир ёрдами тегишини ҳоҳлайди — деб ёзади Наманган вилояти, Чортоқ тумани Арбағиш қишлоғида яшовчи Абдуллажон Мирҳайдаров. — Узим олий маълумотли иқтисодчи-ҳисобчиман. Ҳозирги пайтда Янгиқўрғон «Дори-дармон» очиқ ҳиссадорлик жамиятида бош ҳисобчи бўлиб ишлайман. Бир неча йилдан буён мен ҳам фермер хўжалик ташкил этиш мақсадида туманимиздаги «Узбекистон» жамоа хўжалиги раиси М. Саломатовга мурожаат қилдим. Тўғриси, ижобий жавоб олмагач, сизлардан ёрдам сўрашга қарор қилдим...»

Биз А. Мирҳайдаровнинг шикоят хатидан бир парча келтирдик, холос. Наҳотки, «Узбекистон» жамоа хўжалиги раиси М. Саломатов қишлоқларда фермер хўжаликларини ривожлантириш ҳақида Президентимизнинининг Фармонидан бехабар бўлсалар?!

Таҳририятимиз А. Мирҳайдаровнинг юқоридаги шикоят хатини Чортоқ тумани ҳокимлигига жўнатди. Уйлаймизки, ҳокимиятдаги мутассади раҳбарлар ушбу аризани ўрганиб чиқиб, таҳририятга натижасини маълум қиладилар.

Юртбошимизнинг «Халқ очликка, ночорликка чидаши мумкин. Билиб қўйинглар, аммо адолатсизликка чидай олмайди» — деган пурмаъно гапларини жойларда айрим раҳбарлар унутган кўринади. Қаердаки ноҳақлик бўлар экан. Ўша ташкилотда шикоятбозлик, аризабозликлар бўлиши табиий. Бунинг олдини олиш учун ҳар бир ташкилот раҳбари адолат тарозусини тўғри улашлари шарт.

«Қаердаки поклик, ҳалоллик бўлмас экан, уша ерда қут-барака бўлмайди. Одамлар ўртасидан меҳр кўтарилади — деб ёзади ишчи. Г. Норбоева ўз шикоят хатида. — Бир неча йилки, биз ишлаётган «Сурхонозиқовқат» ҳиссадорлик жамиятида ана шундай ҳол юз бераяпти. Жамият бош директори О. Қодиров ўз билганича иш тутмоқда.. Оқибатда жамиятдан 167 киши ишдан кетди. Жамият ҳисобидан қурилган 4 қаватли уй-жой ҳам таниш-билишларга берилди. Айтаверсак гап кўп. Корхонада меҳнат унумдорлигини ошириш масаласида ҳам ҳеч қандай ижобий ишлар қилинмаяпти. Жамиятимиздаги раҳбарлар ҳақиқатни талаб қилган ишчиларни «ўз аризаси»га биноан бўшатишмоқда. Бўлаётган ноқонуний ишлар юзасидан бир қанча ташкилотларга шикоят аризаси билан мурожаат қилдик. Аммо, ўзгариш ижобий томонга бўлмаяпти!»

Таҳририятимиз Г. Норбоеванинг шикоят хатини мутасадди ташкилотта юбориб жавоб хати олди. Унда шундай дейилган... «Сурхонозиқовқатсаноат» ва «Марказ» ҳиссадорлик жамиятидаги мансабдор шахсларга нисбатан қонуний қарор қабул қилинади» дейилган. Изоҳга ҳожат йўқ. Биз эса адолатнинг қарор топишига ишонамиз ва бу мавзуга яна қайтамиз.

— «Бошимизга оғир кулфат тушди. Ўғлимиздан айрилиб қолдик — деб ёзади Самарқанд вилоятининг Жомбой туманидаги Х. Низаматов жамоа хўжалигида яшовчи Қ. Халилов. — Аммо, ўғлимизнинг қотиллари топилмаяпти. Ҳеч ким дардимизни тингламагач, сизларга мурожаат қилишга мажбур бўлдик!»

Дунёда ота-она учун фарзанд доғидан оғирроқ дард бўлмаса керак. Қобил ака сизни тушунамиз. Сизга ва умр йўлдошингизга оғир. Бизнинг сизга айтар сўзимиз бор. «Иродангизни мустаҳкам тутинг. Яхши кунларингиз олдинда». «Туркистон»чилар адолат томонда, Сиз томонда!

Таҳририятимиз Қ. Халиловнинг дардли мактубини Республикамиздаги ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотларга жўнатди. Уйлаймизки, қилни қирқ ёрувчи ҳуқуқшуносларимиз қотилларни топиб, қонун олдида ўз жазоларини беради.

«Туркистон» газетаси номига келаётган кўпгина шикоят хатларини талаби ва мазмунидан келиб чиқиб жойлардаги мутасадди ташкилотлар раҳбарлари эътиборига ҳавола этяпмиз. Афсуски, жойлардаги айрим раҳбарлар таҳририят томонидан юборилган хатларга беписандлик билан қарашади.

Таҳририятимизга мурожаат қилган Қ. Ҳазратовнинг шикоят хати ўрганиб чиқиш учун Сирдарё вилояти Сайҳунобод тумани ҳокимлигига шу йилнинг 19 февралида жўнатилганди. Аммо, ораданшунча вакт ўтишига қарамай, жавоб олинмади. Т. Тожибоеванинг шикоятига эса Фарғона вилоят ҳокимлиги салкам икки ойдан ошиқроқ вақт ўтишига қарамай, жавоб бермаяпти. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин.

Юртбошимиз И. Каримов Жиззах, Сирдарё, Наманган вилоятлари халқ депутатлари сессияларида жойлардаги айрим боқибеғам раҳбарларнинг меҳнаткашларнинг аризаларига муносабатини танқид қилиб ўтганди. Наҳотки, буни юқорида номлари зикр қилинган жаноблар билишмаса?

Газетамиз номига келаётган айрим шикоят хатларининг мазмуни бир хил. «Нафақамизни ўз вақтида олмаяпмиз», «Маошимизни ўз вақтида беришмаяпти» мазмунида. «Касбим қурувчи-муҳандис — дейди Термиз шаҳри, Охунбобоев кўчасидаги 82-уйда яшовчи Ўктам Жўраев. — Ўзбек халқи пул топса, тўй қилади. Уй қуради. Бунинг учун эса пул керак. Бир неча ойдан буён маошимизни беришмаяпти. Агар имконияти бўлса,шу масалада ёрдам берсаларингиз. Зора, «Туркистон»чиларнинг ёрдами билан ишларимиз юришиб кетса».

Ў. Жўраевнинг шикоятини Термиз шаҳри ҳокимлиги эътиборига ҳавола қилмоқчимиз. Зеро, таҳририят аралашувидан сўнг юқоридаги муаммо ҳал бўлиб қолса. Ушбу шикоят хатига қандай жавоб йўллаш Термиз шаҳар ҳокимлигидаги мутасадди ўртоқлар эътиборига ҳавола.

Азиз Муштарийлар! Биз таҳририятимизга келган бир неча шикоят хатларининг мазмуни ва айримлари учун мутиассадди ташкилотлардан келган расмий жавоблар билан таништирдик. Келгусида ҳам шикоят хатлари таҳририятимиз назоратида бўлади. Имкон қадар ҳар бир ариза-чинг муаммоларини ҳал қилиш учун таҳририят ёрдамини, ўз кучини аямайди. Адолат томонда туриб ҳақиқат учун курашаверади. Зеро, биз «Туркистон»чиларнинг ҳам бош мақсадимиз шу!

Шикоят, хат ва оммавий ишлар бўлими

Юрт фидойилари

МУБОРАК ФАРЗАНДИ

«МУБОРАКГАЗ» ГАЗ КОНЛАРИ БОШҚАРМАСИ БОШЛИҒИ ИВАН РОДИОНОВИЧ КЕЛЕШ ПОРТРЕТИГА ЧИЗГИЛАР

Қозонхона ўтхонасидаги оловнинг тафти пасайганини кўрган йигит курсидан қўзғалиб, қўлига белкурагини олди-да, кўмирнинг катта-катталарини қайноқ чўғ устига ота бошлади. Шу зайлда у ўтхонага керагича кўмир қалади, ҳаракатнинг зўридан юзлари бўрсиқиб, қора терга ботди. Бир соатга бемалол етади, хаёлидан ўтказди Иван. Кейин тоза ҳавога — ташқарига йўналди. Декабрь ойининг қаҳратон палласи бўлишига қарамай, мусаффо осмондаги милт-милт ёнаётган юлдузлар ёруғидан коинот чароғонлашган. Ўтхона дудбуронидан чиқаётган қуюқ ва аччиқ тутуннинг буралиб-буралиб, аста кўздан йўқолаётгани бутун эътиборини тортаётган йигит чуқур тин олиб, чўл томон назар ташлади. У ерда аллақачон нефть ва газ конларини қидириш ишлари бошлаб юборилган, у бўлса, қандайдир қозонхонада иссиққа бағрини бериб ўтирибди. Ҳозир борганим билан нима иш ҳам кўрсата олардим, албатта ўқишим керак, деди ўзича Иван. Бу мақсад кейинчалик йигитни Тошкент Давлат политехника институтининг Нефть ва газ конларини ишлатиш факультетига етаклади...

И. Келешнинг соҳадаги фаолияти Шўрчи нефть конида оператор вазифасидан бошланди. 1967 йили Олий ўқув юртини тамомлаганидан сўнг, «Когоннефтегаз» нефть ва газ конлари бошқармасига мастерлик вазифасига қабул қилинди. Иван Родионовични каттами, кичикми қайси ишга қўймасинлар виждонан ишлашга, республикамиз учун ҳали янги ҳисобланган соҳани чуқурроқ ўзлаштиришга, институтда олган билимини тажрибада унумли қўллашга ҳаракат қилди. Раҳбарлар бу тиришқоқ йигитни эътибордан четда қолдирмадилар. 1970 йилда ёш, лекин маълум тажрибага эга ва ташкилотчи муҳандисга катта ишонч билдирилди. Уни Ўрта Булоқдаги собиқ иттифоқда тенги йўқ, янги топилган олтингугуртга бой газ конини тезлик билан фойдаланишга тайёрлайдиган хизматга бошлиқ қилиб тайинладилар. Бошқарманинг кўпмиллатли ва масъулиятли участкасида И. Келеш ўзини моҳир мутахассис, ишга ижодий ёндашувчи муҳандис ва айни вақтда иқтидорли хўжалик раҳбари сифатида танитди.

Ўзлаштирилмаган ва кимсасиз жойда газ конини тезлик билан фойдаланишга тайёрлаш учун транспорт, турли хилдаги ускуналарни топиш, ишчи ва хизматчиларнинг маиший аҳволини йўлга қўйиш билан бир қаторда соҳа республикада янги бўлгани учун керакли мутахассисларни ўқитиш ва тарбиялаш ишларини уддалаш билан бир қаторда, у ўта мураккаб ва нозик иш жараёнида ишлаб чиқаришнинг услуб ва қўлланмаларини чуқур ўзлаштирган муҳандис сифатида ягона ва оқил йўл юрита олди. Жамоа билан тўрт йиллик оғир, мураккаб ва масъулиятли меҳнат зое кетмади, 1974 йилда Ўрта Булоқдаги газ конининг жилови инсон қўлига бўйсунди. Ҳукуматимиз тиришқоқ ва масъулиятни чуқур тушунадиган ёш раҳбарнинг республика учун ниҳоятда аҳамиятга молик соҳада кўрсатган жасорати ва меҳнатини қадрлаб, «Ҳурмат белгиси» ордени билан тақдирлади.

1973 йилда «Когоннефтегаз» ва «Қашқадарёнефтегаз» бошқармалари негизида янги «Муборакгаз» газ конлари бошқармаси ташкил топди. Бошқарманинг бош муҳандислигига ишнинг кўзини биладиган, тажрибали, соҳага хос қалтис вазиятларда ҳам тезда тўғри йўл тута оладиган мутахассис зарур эди. Ушанда ҳеч иккиланмай Иван Родионовичнинг номзоди тавсия этилди ва бир овоздан қабул этилди. Олдинда Зеварда, Помиқ, Кўлтоқ, Денгизкўл, Кўкдумалоқ каби жойларда замин остида Ватанимиз фаровонлиги учун ниҳоятда зарур бўлган бойликлар — нефть ва газ конлари неча асрлардан бери беркиниб ётибди. Жойларнинг номларини эшитиб жаннатмакон ўлка дейсиз. Лекин бу замин инсон юрса оёғи, қуш учса қаноти куядиган чўлу биёбоннинг чексиз қумликларидан иборат. Иван Родионович ўша дамларни яхши эслайди. Чўлга биринчи қадам қўйган ҳар қандай инсон нохуш хаёлларга берилмай қолмайди. Лекин тупроқ таркибининг таҳлили ва ҳозирча топилган газ конининг босими чўғдек ёнаётган замин остида юрт келажаги ва фаровонлиги учун ниҳоятда зарур табиий бойликлар ётганини у чуқур ҳис қилди. Мутахассис сифатида Иван Родионович шуни яхши биладики, бу ерлар бир пайтлар океан тубини ташкил этган. Бунга неча миллион йил бўлганини ёлғиз Худо билади. Ушанда океанда дастлаб бир хужайрали амёба каби жонзотлар пайдо бўлган. Табиий эволюция жараёнида бир хужайрали жонзотлар ривожланиб малюскалар, медузалар майда балиқлар ва ҳоказолар ва ҳоказолар, охир-оқибатда планетадаги илиқ иқлим шароитида сув китсимон ва йирик балиқларга тўлган. Қандайдир бизга номаълум сабабларга кўра вақти билан улар оммавий равишда қирилиб, океан тубига чўка бошлаган. Олимларнинг тахмин қилишича, ана шу жонзотларнинг қони, танасидаги ёғи ва оқсилга бой жасадларининг уюми катта чўкиндилар қатламини ташкил этган. Маржон рифларининг йиғилиб ҳовуз ташкил қилиши ана шу чўкиндилардан ҳавзалар яратган. Чўкиндилар ўтган минг йиллар натижасида нефтга айланган. Шунинг учун нефтнинг ранги тўқ қўнғир тусда бўлади. Бошқарманинг зиммасига юклатилган вазифа ана шу юқори босимли газ ва нефть конларини топиб, олдин жиловлаш, кейин халқ эҳтиёжига етказиб беришдан иборат. Бу жуда мураккаб ва оғир иш. Зиммамга юклатилган вазифани адо этишга лаёқатим етармикин, деб фикр юритди Иван Родионович.

Шундай ҳам бўлди. Ишлаб чиқаришда бош мутасадди — бошқарманинг муҳандис лавозимида ишлаб Иван Родионович бошқарма ишлаб чиқаришининг ҳамма соҳаларини чуқур ўрганди, молия-иқтисодиёт, хўжалик ишларида ўзининг назарий ва амалий билимларини ошира бориб, катта муваффақиятларга эришди. 1977 йилда уни бошқарманинг раҳбарлигига кўтаришди. 1982 йилда бевосита унинг раҳбарлигида Зеварда, Памуқ, Култоқ, Денгизкўл ва Кўкдумалоқларда янги конлар очилиб, ишга туширилди. Уша пайтда бу соҳада қилинган ишлар жуда катта ютуқ ҳисобланган.

1984 йилда газ конлари комплексига раҳбар ва консультант-маслаҳатчи сифатида уни Афғонистонга жўнатдилар. Ўзига юклатилган вазифани аъло даражада ўтаб 1989 йилда у Ватанига қайтади ва хиёл ўтмай яна «Муборакгаз» газ конлари бошқармасига раҳбар этиб тайинланди. Бу масъулиятли лавозимда у ҳанузгача ишлаб келмоқда.

Бошқарма ташкил этилганига 23 йил тўлган бўлса, шу давр ичида ташкилотнинг кўпминг кишилик меҳнат аҳли мураккаб ва қийин вазифани пухта уддалаб келмоқда. Энг муҳими асосий вазифа — конлардан нефть, газ ва газ конденсатларини олиш режаси ортиғи билан бажарилмоқда. И. Келеш раҳбарлик қилаётган жамоа аъзолари доим янгиликка интилиб, ишга ижодий ёндашиб меҳнат қиладилар. Шу мақсадда пойтахтдаги бир қанча илмий-тадқиқот институтларининг олимлари билан биргаликда ишлаб чиқариш билан бир қаторда соҳа ривожи учун жуда зарур бўлган тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. 1995 йилнинг ўзида бошқарма мутахассислари 57 та рационализаторлик таклифи киритдилар. Эътиборли жойи шундаки, бундан 47 таси ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бошқарма мутахассислари ва ходимлари бу йўналишда жорий йилда ҳам изланишни давом эттирмоқдалар. Рационализаторлар томонидан киритилган таклифлар самараси жамоага 6,5 миллион сўмлик фойда келтирди.

Соҳада ишлаб чиқаришда айниқса чўл шароитида техникасиз фаолият кўрсатишни тасаввур этиш қийин. Шунинг учун мавжуд механизм ва техникаларни ўз вақтида капитал ҳамда жорий ремонтдан чиқаришга доим эътибор берилади. 166 та транспорт воситаси ҳамда махсус механизмлардан унумли фойдаланилмоқда. Жумладан, 126 та автомашина ва бошқа механизмлар ишлаб чиқариш билан боғлиқ барча юмушларда қўл келаётир. Шу билан бирга 12 та экскаватор, учта бульдозер, 4 та юкловчи агрегатдан самарали фойдаланиш чоралари кўрилмоқда.

Бошқарманинг ишчи ва ходимлари раҳбарлар яратган қулай шароитнинг қадрига етиб меҳнат қилмоқдалар. Ишлаб чиқариш интизомига қатъий амал қилинаётир. Бунинг натижаси эса қувончли. Шу хусусда яна айрим рақамларни тилга олиш ўринлидир. Шу йилнинг 5 ойи мобайнида меҳнат унумдорлигини ошириш режаси 109,1 фоизни ташкил этди. Бу ютуққа деярли барча конларда тер тўкаётган фидойи кишилар улуш қўшди.

Ўтган йиллар мобайнида халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш режаси 127 фоизга уддаланганлигини таъкидлашнинг ўзиёқ бошқарма ишчи ва ходимлари меҳнати қанчалик самарали бўлаётганидан далолатдир. Ялпи маҳсулот ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш билан кифояланиб қолаётгани йўқ. Пуллик хизмат кўрсатишга ҳам эътибор берилаётир. Тўғри, ўтган йилларда бу борада бироз сусткашлик, бепарволик ҳоллари ҳам бўлган. Эндиликда бу масалага эътибор кучайганлиги сабабли пуллик хизмат кўрсатиш 215,5 фоизга бажарилди.

И. Р. Келешнинг фақат раҳбар сифатида эмас, инсон сифатида шахси билан яқиндан танишиш учун бошқармада ишлайдиган ишчи ва ходимлар билан суҳбатлашдим. Қуйида уларнинг фикрларини келтираман.

А. Растворцева — бошқарма режа-иқтисод бўлими бошлиғи:

— У раҳбар сифатида бошқармамизнинг молиявий аҳволини мунтазам диққат-эътибордан четда қолдирмайди. Ўзингизга маълум, бизнинг ишда рақамлар жуда кўп. Булар каттами, кичикми қандайлигидан қатъий назар Иван Родионовичнинг ҳеч ёдидан кўтарилмайди. Ахир халқимизда «Томa-тома кўл бўлур» деган мақол бор. Шунинг учун фаолиятимизда бирор иш юзасидан ҳисобот ёки режа ёзадиган бўлсак, биз иқтисодчилар раҳбарнинг ўта кузатувчанлиги ва омилкорлигини ҳисобга олиб ишга ниҳоятда огоҳ ҳолда ёндашамиз.

Абдураҳмон Абдиев — бошқарма бошлиғи муовини:

— Бошлиғимиз қаттиққўл ва талабчан Буни ҳамма ишчи ва хизматчилар яхши билишади. Шу билан бирга назаримда биз бир неча ўн йиллаб ижтимоий адолат ўрнатилган жамият қурамиз деб, орзу қилиб кўп ишлатган «Ҳар кимдан лаёқатига яраша, ҳар кимга эҳтиёжига қараб», деган ақида бошқармамизда қарор топган. Қуйидаги мисолларга эътибор беринг. Мабодо ишчилардан бири ўғилчасига суннат тўйи қилса, унга энг кам иш ҳақининг бир неча баробар миқдорида моддий ёрдам берилади. Агар бошқармада меҳнат қилаётган йигитлардан бири уйланса қизлардан бири турмушга чиқса, маълум миқдорда моддий ёрдам кўрсатилади.

Бўрон Рўзиев — кончи, Ўзбекистон Қаҳрамони:

— Бошқармамизда ва унга қарашли конларда меҳнат қилаётган шижоаткор одамлар кўп. Кўкдумалоқ, Кўлтак — Памуқ, Зеварда, Денгизкўл — Ўртабулоқ газ конларини топиш, уни ишга туширишда ўнлаб мутахассисларимиз меҳнатнинг шижоат учоғида шаклланди, тобланди. Бу ишларнинг бошида касбимиз етук мутахассиси, ишбилармон ва серғайрат раҳбаримиз турибди.

Инсон учун тўй-ҳашам, ҳар хил маърака деган гаплар бор. Бундай тадбирларни ўтказишга ҳам корхона ҳисобидан ёрдам бериш ташкил этилган. Меҳнат таътилига чиққан ишчилар бирон жойга боришни ихтиёр қилсалар бориш-келиш харажатлари корхона ҳисобидан тўланади. Ишчи ва хизматчиларга дам олиш уйларига йўлланмалар берилади. Ишнинг кўзини билган раҳбар республикадаги ва бошқа давлатлардаги тиббий хизмат кўрсатиш муассасалари билан ўзаро шартномалар тузган. Нафақа ёшига етганлар корхонада неча йиллар ишлаган бўлсалар, шу муддатнинг ҳар йилига икки маош миқдорида мукофот берилади. Бозор иқтисодиёти шароитида ишнинг кўзини билган раҳбар ёрдамчи хўжаликсиз иш юритмайди. Корхона қошида ташкил этилган ёрдамчи хўжаликда 2000 бош қўй-эчки, 300 дан ортиқ чўчқа, 1000 дан зиёд нутрия, 550 асалари уяси парвариш қилинади. Натижада жамоа аъзоларига корхона ҳисобидан гўшт, асал, қайта ишланган нутрия мўйнаси, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари жуда арзон нархда сотилади. Корхона раҳбари Президент кўрсатмасига амал қилган ҳолда ёшларни иш билан таъминлаш борасида ҳам мунтазам зарур тадбирларни амалга ошириб бормоқда. Яқин кунлар ичида ғишт тайёрлаш цехи ишга тушди. Жунни қайта ишлаш ва гилам тўқиш цехи ҳам, Қарлиқ қишлоғи яқинида консерва цехи қурилиши ҳам бошлаб юборилди. Раҳбар ишчи ва хизматчиларнинг моддий фаровонлигини ошириш учун шу каби тадбирларни муттасил амалга ошириб келмоқда.

Умуман олганда Мустақилликни яқинда қўлга киритган ёш республикамиз ривожи учун ёнилғи энергетикаси билан ўзини тўла таъминлаш муҳим вазифадир. Шунинг учун юртбошимиз ўзининг ёздаги Америка Қўшма Штатларига қилган сафарида бу соҳага алоҳида эътиборни қаратди. Маълумки, АҚШ нефть ва газ заҳираларини топиш, қазиб чиқариш ва олинган хом ашёни қайта ишлаш, соҳа маҳсулотининг жаҳондаги савдо сотиғи бўйича олдинги ўринларда туради. Айниқса, Хьюстон шаҳри саноатида нефть ва газ қазиб олиш муҳим ўрин тутади. Бу ерда қўлланилаётган юксак технология ўзбекистонлик кончилар билан хьюстонликлар ўртасида ҳамкорлик ўрнатилишига асос бўлди. Бироқ, айни пайтда алоқаларни янада кенгайтириш зарурати туғилмоқда. Сафар чоғида Хьюстон шаҳрида шу соҳага бағишлаб ўтказилган конференцияда Президент Ислом Каримов мамлакатимизда нефть ва газ ишлаб чиқариш борасида қилинаётган бунёдкорлик ишлари мавжуд улкан имкониятлар ҳақида сўзлади.

Бу ҳол Ўзбекистон билан ҳамкорликнинг истиқболи кенг эканлигидан далолат беради. Айни пайтда замонавий хорижий технологияларни жорий этиш яна қўшимча 50 миллион тонна нефть қазиб олиш имконини беради.

Юртбошимизнинг нутқидан хьюстонлик ишбилармонлар мамлакатимизда хорижлик сармоядорлар учун яратилган ҳуқуқий шарт-шароитлар, кафолатлардан ҳам воқиф бўлдилар. Конференция ниҳоясида «Ўзбекнефтгаз» миллий корпорацияси билан «Тексако» компанияси ўртасида қўшма корхона таъсис этиш ҳақидаги шартнома, шунингдек, «Ўзнефтгаз» билан «Инрон ойл энд газ» корпорацияси ўртасида газ конларини қидириб топиш ва қазиб олиш бўйича қўшма корхона тузиш шартлари ҳақидаги шартнома имзоланди.

Иван Родионович ўзининг онгли фаолиятини, кучини, тажрибасини юртимиз учун муҳим бўлган соҳага — Ўзбекистонни ёнилғи энергетикаси билан таъминлашга ўз ҳиссасини қўшишга сарфлади ва унинг бу соҳада қилган ишлари самаралидир. У «Илғор газ саноатчиси» фахрий унвонини олишга сазовор бўлган, 1995 йилда эса унга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган саноат ходими» фахрий унвони берилган. И. Келеш фақат ўз соҳасининг етакчи тадбиркори бўлиб қолмай, туман ва шаҳар ишларида мунтазам фаолият кўрсатаётир. 1994 йилда И. Келеш Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига депутат этиб сайланган, ёш мустақил Ўзбекистон Республикасининг гуллаб-яшнаши учун у бугунги кунда ҳам ҳормай-толмай меҳнат қилмоқда.

Ҳозирги пайтда Иван Родионовичнинг бевосита раҳбарлиги ва иштирокида бошқармага қарашли конлардан мустақилликни яқнидагина қўлга киритган ёш республикамиз учун ниҳоятда зарур бўлган ёнилғи ресурслари — нефть, газ, ва газ конденсатларини олишда муҳим ишлар амалга оширилмоқда.

— Инсоннинг табиати қизиқ, — дейди Иван Родионович, — у дарахт каби қаерда униб ўсса, ўша ерда томир отади, ўша ерга қайноқ меҳр қўяди. Олис юртларга борганимда ўзим яшаётган жой ёркин нур каби ўз бағрига тортаверади. Навқирон Муборак шаҳрини ана шундай ўзгача меҳр билан яхши кўраман.

Биз ўз касбининг билимдон фидокори, кўпмиллатли ва катта жамоага эга бошқарманинг раҳбари, ўзи яшаётган замин — она Ватанга меҳр қўйган хокисор инсонни табаррук 60 ёши билан муборакбод этамиз, унга узоқ-умр, сиҳат-саломатлик, фахрли, оғир ва Ватан фаровонлиги учун муҳим бўлган касбида янада катта муваффақиятларга эришишини тилаймиз.

Сунннат АЗЛАРОВ,
«Туркистон» газетаси реклама ва эълонлар бўлими бошлиғи.

ТАЛАБ ВА ЭҲТИЁЖ

Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг асосий тамойилларидан бири иқтисоднинг сиёсатдан устивор бўлишидан иборат. Савол туғилиши мумкин: ушбу тамойил ўзбек халқи ҳаётидаги миллий мустақиллик мафкурасига зид келмайдими? Иккиланмай айтиш мумкинки, ҳеч қандай зидлик йўқ. Шак-шубҳасиз, ўтказилаётган ислоҳотлар ривожланишнинг ички объектив қонуниятларига эга.

Миллий мустақиллик мафкураси янги жамият барпо этишга зид бўлмай, балки уни шакллантиришнинг энг муҳим шарти ҳиосбланади. Зотан, мафкура — жамиятни бирлаштира оладиган кучдир.

Эски тузум иллатларига барҳам бериш ва иқтисодиётда барқарорликни сақлаш учун барча сиёсий кучларнинг ягона мақсад йўлида жипслашуви зарур. Ғоясиз эса ҳеч нарсани жипслаштириб бўлмайди. Миллий мустақиллик мафкураси, назаримизда, ўзбек халқи учун шундай бирлаштирувчи омил бўлиб хизмат қилади. Мафкура ва иқтисодиётнинг ўзаро боғлиқлигининг яна бир жиҳати шундаки, цивилизациялашган, иносн учун хизмат қиладиган бозор иқтисодиётини маънавият ва маданият негизига қуришдир.

Бозор муносабатларига ўтишнинг Ўзбекистон танлаган йўли чуқур таҳлил ва аҳоли учун характерли бўлган хусусиятлар ва шарт-шароитларни ҳисобга олишга асосланган.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг муҳим жиҳати, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишдир. Фақат Ўзбекистон давлат суверинитети ва мустақиллигигина жамиятни турли сакрашларсиз ва инқилобий ларзаларсиз қайта ўзгартириш учун имкониятлар очганини исботлаб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак. Республикамиз яқин ўтмишда бошқа давлатлар билан биргаликда собиқ иттифоқ раҳбариятида ислоҳотларнинг аниқ дастури йўқлиги қийинчиликларини бошидан кечиришга мажбур бўлганлигини эслаш кифоя. ичкиликбозликка қарши кураш кампаниясининг ўзи қанчалик қимматга тушди. Дунёда сифат жиҳатидан юқори ўринларда турган минглаб гектар узумзорлар мувақкат сиёсий компания манфаати йўлида яксон этилди. Эндиликда буларнинг барчаси тикланмоқда. Бироқ собиқ раҳбарларнинг ножўя ҳатти-ҳаракатлари оқибатларини тўғрилаш учун қанча куч ва маблағ сарфлашга тўғри келди... Фақат давлат суверенитети ва Президент И. Каримовнинг ўйланган, эҳтиёткор, зарур бўлганда қатъий сиёсати Ўзбекистонни вужудга келган жиддий сиёсий, иқтисодий ларзалардан омон сақлади. Ўзбекистоннинг мустақил сиёсати туфайли ишлаб чиқаришнинг ялпи таназзули, аҳоли турмуш даражасининг кескин пасайиши ижтимоий ва сиёсий кескинликнинг кучайиши четлаб ўтилди. Ҳукуматимиз ислоҳотларни ўтказишда қўйилган мақсад сари босқичма-босқич, қадам-бақадам илгарилаб бориш зарурлигидан келиб чиқиб иш тутаётир. Мутаносиб ҳуқуқий база, инфраструктурани барпо этиш, янгича шароитларда ишлашга қодир мутахассисларни тайёрлашга алоҳида эътибор қаратилаётир. Ҳар бир босқич — ислоҳотларнинг амалга оширишда муҳим бўғин ҳисобланади. Ҳар бир босқич учун реал қўйилган вазифалар, уларни ҳал этишнинг аниқ ишлаб чиқилган механизми ислоҳтлар йўлидан ишонч билан ҳаракат қилишини таъминлайди.

Ҳозирги пайтда Республика Президенти ва Ҳукумати аграр ислоҳотга янгидан рағбат беришга эътиборни қаратган. Иқтисодий ислоҳотлар янги босқичининг масади шундан иборатки, қишлоқ хўжилигида ва қайта ишловчи корхоналарда ишлаётган ҳар бир меҳнаткаш ушбу корхоналар мулки ҳамда асосий фондлари умумий қийматида ҳар бир ишчининг улушини белгиловчи қимматли қоғозлар тизимини жорий этиш орқали ушбу корхона ёки жамоа хўжаликларининг ҳақиқий амалдаги эгалари бўлишсин. Ушбу қимматли қоғоз ҳар бир хизматчининг жамоа хўжалиги мулкидаги ҳиссасидан далолат беради. Улуш миқдорига қараб ҳар бир хизматчи якуний хўжалик даромади қисмини, сармоядан келган даромадни олиши мумкин. Бу нарса хўжаликнинг мулк ва ишлаб чиқариш ҳажмини, даромад миқдорини кенгайтиришга бўлган интилишини рағбатлантиради. Шундай қилиб, жамоа хўжаликларини ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятларига яқин бир шаклда қайта тузиш кўзда тутилган. Бу турдаги ҳиссадорлик жамиятларида ҳар бир хизматчи бир пайтнинг ўзида бутун хўжаликнинг норасмий эгаси, унинг сармоясининг аниқ бир қисмининг эса расмий эгаси ҳисобланади.

Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш иқтисодий ислоҳотларнинг устивор йўналишларидан бири ҳисобланади. Ўзбекистонда бугунги кунда 22 тармоқ бўйича иш олиб борадиган 32 мингдан ортиқ кичик корхоналар мавжуд. Республика Олий Мажлиси томонидан қабул қилинган «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш ҳақида»ги қонуни, Вазирлар Маҳкамаси қарорларига мувофиқ тарзда хусусий тадбиркорлик масалаларига доир Президент фармонларини амалга ошириш бизнеснинг ривожига катта ёрдам беради.

Мамлакатда бозор инфраструктураси тез суратлар билан ташкил топаётир. Шу билан бирга унинг объектлари нафақат Тошкентда, балки вилоятларда ҳам ривож топаётганлиги кузатилмоқда. Айни пайтда 20 дан ортиқ тижорат банклари ишлаб турибди. Республикада фонд, товар-хом ашё, кўчмас мулк, валюта биржалари фаолият кўрсатмоқда. Улардан дастлабки учтаси ўзининг ҳудудий шахобчаларига эга. Ҳар ҳафтада миллион сўмга битим тузадиган «Ўзулгуржибиржасавдо»нинг доимий ҳаракатдаги ярмаркалари ишлаб турибди. Брокерлик идоралари, инвестиция компаниялари, аудиторлик ва маслаҳат фирмалари сони кўпаймоқда.

Хусусийлаштириш миллий инвестиция фонди фаолият кўрсатмоқда.

Кичик бизнеснинг ривожланишини рағбатлантириш учун «Тадбиркор» банки, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш учун «Бизнес-фонд», Амалий учрашувлар маркази, «Мадад» суғурта компанияси ҳамда Тадбиркорлар ва товар ишлаб чиқарувчилар Палатаси ташкил этилган.

Кўринадики, мустақиллик ижтиомий ҳаётни ҳар томонлама ривожланишига кучли таъсир кўрсатган. Суверен Ўзбекистоннинг ўтган мустақил ривожланиш йиллари ёш давлатнинг нафақат яшовчанлигини, шу билан бирга унинг зўр салоҳиятини, янгиланиш ва тараққиётга бўлган лаёқатини намойиш этди. Демак, тўла ишонч билан айтиш мумкинки, Ўзбекистон тарихий ривожланиш жараёнида юзаган келган вазифаларни еча бориб, бундан кейин ҳам ислоҳотлар йўлидан муваффақиятли давом этади.

Бахтиёр ЭРКАЕВ,
Иқтисод фанлари доктори.

ЮРАК БИР ФАСЛ, РУҲИЯТ...

Ер улкан чархпалак-коинот саҳнида айланаётган баҳайбат борлиқ... Ям-яшил қайноқ бағрида умргузарон одамлар...

Вақт еллардек, сониялар дақиқаларга бош уриб, дақиқалар кунга, кунлар ойга айланади. Ойлар эса бисотидаги Вақтни жамлаб йилларга ҳайкал тиклайди. Йилларнинг шаънига атаб ўрнатилган ёдгорлик пойига хотиралар гулчамбар қўяди. Сарҳадсиз дунёнинг юксак чўққилари узра бош қўйиб чуқур уйқуга кетган кекса асрлар сокин мудрайди. Тобора жигарранг тус олаётган осмон ҳорғин Қуёшни олис уфқлар сари кузатиб қўяди. Қора тун қўйнида янги тушган келинчак сингари Ой тўлишиб бормоқда. Узоқ танаффусдан сўнг илоҳий сукунат бағрига чўмган олмабоққа секин оёқ учида оралайман. Ёноқларини шудринг ювган майсалар ялтироқ, кўкимтир тусда товланади. Саррин елларнинг тазъйиқида бежо тебраниб, пичир-пичир афсона сўйлаётган ҳар новда, ҳар япроқнинг хурсандлигига шерик бўлгим келади...

Дарахт тепасида қип-қизил олма чунон ялтирайди. Қўл чўзганим сайин улар мендан узоқлашаверади. Тош отсам айланиб бошимга қайтар, осилсам, дарз кетар чалажон новдаларига...

Ҳовучларимни сувга тўлғазиб, унда балиқ ўстираман. Тобора сиқилиб-кенгайиб тўлғанаётган юрагимда ёмон кўзлардан асраб ғурур, ишонч улғайтираяпман. Йиллар ўтар, кафтимдаги балиқлар улғайиб, сувга чанқоқлигим ортади. Тўкиб ташласам, балиқларга путур етар... Тўкмасам қўлларим толди.

Тун. Тонг. Аммо қайси бири бўлди экан, қаршимда қад кериб турган?

Юрак бир фасл, руҳият минг фасл.

Тун... Тонг...Унинг чигаллашиб ётган сирли узун ришталари қалбимнинг, руҳиятимнинг торларига минг хил йўналишда боғланади.

Тун Йиғлаяпти. Тонг рақс тушар. Кеча куй чалар! Мен эса хомуш чорбоғни минг сасга йўғириб қўшиқ айтаяпман. Аммо юрак тубидан отилиб чиққан нолаларимни, қўшиқларимни тушуниш доирасидан тонмоқдалар. Кетиш керак, демак бу ердан.

Тобора оловланаётган кафтларимнинг тафтида сув биқир-биқир қайнаётир. Унинг қийноқларига дош беролмасдан жисму жони ёниб кетган балиқларнинг тилло тангачалари қовжираб, ялт-юлт чўка бошлайди. Кафтимга тиллолар тўкилар. Тиллоларга тўлмоқда кафтим... Худога илтижо қилган балиқларнинг мунчоқдек қоптарзда билқ-билқ қайнаб, қоврилиб қолган.

Муҳаббат бир дунёдир мен адашиб қолган. Номус бир уммондир, мен чўкиб ётган. Юракнинг қатларида яшириниб ётган ғурур табиатимга кўрк бахш этиб турган дунёдир!

Тун. Тонг. Юрак малоика. Ишқ эса ёлғиз худодир. Руҳимга қудрат истайман. Қондошимга осойишталик.

Шамолларга қўшилиб қувлашаётган вақт бир муддат сукунатга чўмди. Уйқучи, кекса «аср»лар ҳайбатли чўққилар кўксидан бош кўтаради.

Ҳайкалнинг кўзидан изтироб нашъасини ўғирлаган шамоллар кун тиғида сарғайиб кетган гулчамбарнинг қолдиқларини ўз дами таъсирида атрофга пуркайди. Асрларнинг уйқуси қочади. Хотиранинг умри тугайди. Ойлар, йиллар ва асрлар бир лаҳзалик афсунга айланади. Кеча нурсизланган, Ой ҳам Ана йиғламоқда. Энди истаганча чанқоқни қондиришим турган гап!

Осмонларнинг юзида мутлақо ранг йўқ. Энди осмонларнинг, япроқларнинг, бақрайиб ўлиб ётган балиқларнинг дарддоши бўла оламан.

Тун... Тонг... Улар минг шаклга киради. Мен ҳам минг хил шакл адоғида йиғлайман.

Ажабо,... Тун билан иккимизнинг тақдиримиз бунчалар ўхшаш бўлмаса. Уларнинг жўрлигида тусмоллаб қўшиқ айтаяпман. Бироқ, бу гал ўзим ҳам қўшиқларимни англамоқдан ожизман.

Тун. Тонг. Улар ўзича қўшиқ. Мен ҳам қўшиқдирман ўзимча балки...

Холмуҳаммад ТОҒАЙМУРОД,
Сурхондарё вилояти Жарқўрғон тумани.

ЯНГИ НОМЛАР

«ЎН САККИЗДА ЎН САККИЗТА ШЕЪР» ТУРКУМИДАН

ЭНГ ГЎЗАЛ ДУНЁ

Ўн саккиз ёш — энг гўзал дунё,
Чўмиламан унинг баҳрида.
Қўлларида қилич, гул тутган,
Шаҳзодам бор унинг бағрида.

Ишонаман унинг ишқидан,
Юрагимга баҳор ўтади.
Бир кун келиб кўтариб мени,
Осмонига олиб кетади.

Шундан кейин ҳур бўламан мен,
Ғилмонларнинг кўзин ёшлайман.
Муродимга етиб тахтимда,
Маликадек яшай бошлайман.

Бунча ширин эртак тўқидим,
Энди ором оламан мангу.
Тан олмайман икки дунёсин,
Ўн саккизда қоламан мангу...
***
Либослари оппоқ осмоннинг,
Йўқ! Унга сув сочмаслик керак.
Адирларда югурар қаранг,
Алвон кўйлак кийган қиз — юрак,

Ҳисларимдек ёғади ёмғир,
Йўллар мендек қолади кутиб.
Алпомишдек шамоллар майин,
Қўлларимдан кетади тутиб.

Рақсга тушиб нозланар толлар,
Эрка қизи ору ҳаёнинг,
Ўртасида аросат бўлдим —
Тўрт тарафи жаннат дунёнинг!

Ўзин бунча севдирди ахир,
Анов сувлар мажнундай гўё.
Кўҳналигин унутди тамом,
Ўн саккизга киргандек дунё!

ЧОРЛОВ ФАСЛИ

Ўн етти бор бўлдим бекадр,
Барчасини саодат билдим.
Ўн етти бор ҳақоратланган
Юрагимда ибодат қилдим.

Ўн етти кун кўрмай юрак.
Муҳаббатни тиланиб ётди.
Бир мўъжиза рўй берди ногоҳ
Ўн саккизнинг тонглари отди.

Энди яшай бошлайман гулдек
Бошланади энди баҳорим,
Ҳижронларга васлингиз арзон
Наҳот бизга висол йўқ, ёрим?!

Энди сизни чорлайман. Келинг.
Гарчи сиздан қадр кўрмайман.
Қалбингизга кираман минг бор,
Ўн саккизга қайтиб кирмайман!

ҚАДР ФАСЛИ

Ўн саккизим — ўн саккиз оҳим,
Ўн саккиз минг олам маст бўлган
Ўн саккизта босган изимга
Ўн саккизта йигит қасд бўлган.

Оқ булутдан либослар кийдим,
Янгратдим ишқ овозасини
Бир тун кимдир қоқиб келди жим
Юрагимнинг дарвозасини.

Қарадики, қулфлари темир,
Дарвозанинг ўзи тош экан.
Ичкарида турган қизчанинг
Маъюс кўзи жиққа ёш экан.

Тошлар отиб кетмади, ўша,
«Сен кераксан», менга деди у.
Ўн еттита ғанимни енгган,
«Севги» деган йигит эди у.

Мен бош эгдим, Мен қадр кўрдим,
Ахир ўша манглай хатида
Сўнг шоҳ бўлиб қолиб кетди у.
Юрагимнинг салтанатида.

Гулжамол АСҚАР,
ТошДД журналистика факультети толибаси.

ХОТИРА

Хотирам энг азиз маънавий озиқ,
Бу ўтган умримнинг сарҳисобидир.
Қувноқ болалигу, олтин ёшликнинг,
Келажакка берган бир китобидир.

Олам яралгандан, бу кўҳна дунё,
Ҳар кимга бир зумлик айвон эмасми?
Ҳиссиз, хотирасиз яшаган кимса,
Маймундан тарқаган ҳайвон эмасми?

Хотирам бу менинг узоқ ўтмишдан,
Келажак авлодга қолдирган боғим,
Қодир Аллоҳимнинг ўзи яратган,
Аждодларим ётган азиз тупроғим.

Хотирам бу менинг камолот учун,
Ўтмишга бир назар ташлаган чоғим,
Ҳаёт сўқмоқлари ичра адашиб,
Аччиқ ҳақиқат учун ичилган оғум.

Нуқсондан холимас менинг ақлим ҳам,
Дунёда энг аччиқ, ҳақиқат ўлим.
Билолмай доғдаман қаён элтмоқда,
Ва қачон тугайди бу қисқа йўлим.

Чексиз хотиралар гирдоби ичра,
Демак мен ҳаётман, ёруғдир кўнглим.
Тасалли бермоқда дардли юраққа,
Мен қандай яшадим билдим, билмадим.

Хотирам бу, менинг азиз ёшлигим,
Ижод ва меҳнатда ўтган кунларим.
Чексиз шукрим айтиб Парвардигорга,
Дўстлар дийдорига етган кунларим.

Ғафурбек НАСРИДДИН

Минг ғам чекдим озор ўтди юрагимдан,
Озор-озор бозор ўтди юрагимдан,
Алвон-алвон гулзор ўтди юрагимдан,
Куйган бўлсам қуёшдан-да куйгандирман.
Суйган бўлсам Гулсанамни суйгандирман.

Омон-омон дунёда ҳам ёмонлик йўқ,
Даврон-даврон дунёда ҳам ғирромлик йўқ,
Фақат сен бор дунёларда шайтонлик йўқ,
Кўнглим менга, мен кўнглимга ийгандирман,
Суйган бўлсам Гулсанамни суйгандирман.

Кетадирман қарорим шу кунга томон,
Сиз билмаган, тингламаган унга томон,
Унга томон, унга томон, унга томон,
Ман ҳам банда хатога йўл қўйгандирман.
Суйган бўлсам...
Суйган бўлсам...
Суйган бўлсам... ГУЛСАНАМНИ суйгандирман!

* * *

Хўжа Илм Кон. Ойдан гўзаллар,
Ўпсам бўлмасмиди изчаларини.
Кўнглим нимасига мафтун бўлдинг-ей
Тошканнинг тошбағир қизчаларининг!

Юрагим негадир увишиб кетар,
Кимгадир нимадир келади айтгим.
Шаҳарни тўлдириб юради бир қиз,
Менингдек ошиқмас шу қизга ҳеч ким.

Мана қайтаяпти. Бевафо йигит,
Энтикиб қўяди қадим маконлар.
Сен аччиқ йиғлайсан.
Ўшанда —
Ҳувиллаб қолади Тошканд томонлар.

* * *

Чил-чил бўлиб кетган шиша-умидим,
Қип-қизил кўксимда сарғайган армон.
О, сенинг келишинг жудаям яхши,
О, сенинг келмасинг жудаям ёмон.

Сарвсан борасан сарвлигингга,
Битта баргингни ҳам ерга эгмайсан.
Ҳамма,
Ҳамма нарса тегди жонимга
Нега сен жонимга тегмайсан...

* * *

«Эртага ҳам телбаникига
Ўхшайверса менинг сузларим».
Эртага ҳам телбаникидай
Боқаверса сенга кўзларим.

Эртага ҳам эшигинг пойлаб,
Ҳў, кўчангдан ўтаверсам мен.
Эртага ҳам ақлдан озиб,
Чиқмасанг ҳам кутаверсам мен.

Эртага ҳам сени кўрган чоқ,
Соянг бўлиб елсам,югурсам.
Эртага ҳам муҳаббатимни
Дугонангдан айтиб юборсам.

Шунда мени кечир, маҳбубам,
Тушун, ахир, менга ҳам қийин.
Эртага ҳам ўзгармадимми,
Ўша Ғайрат — эртадан кейин.

Ғайрат МАЖИД

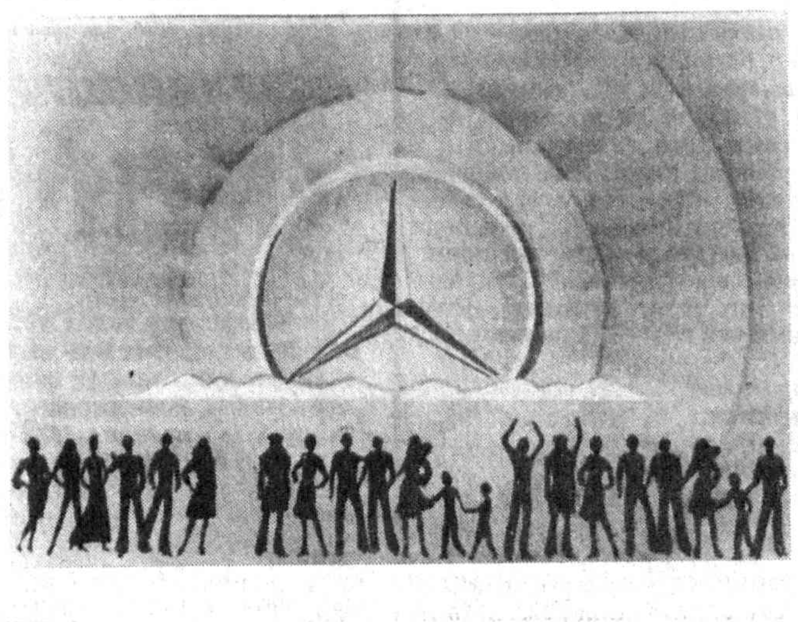

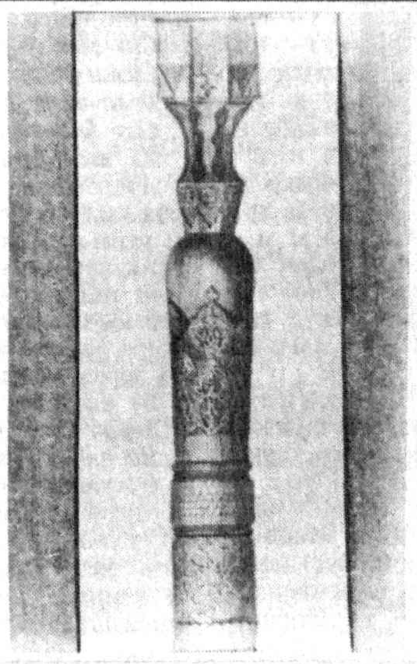

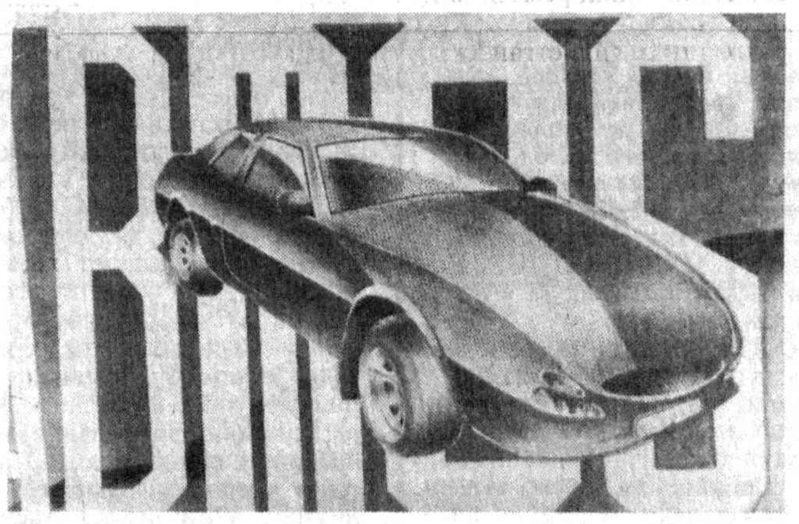

ШАПАЛОҚ ХАТ

(Бугуннинг ёшларини дангаса, шижоатсиз деганларга)

Биз сабаб ташвиш чекаётганингиз учун олдингизда ўзни гуноҳкор ҳис этмоқдамиз. Аммо асабни чарчатишингизни ҳозирча ўринсиз деб ҳисобладик.

Боиски... Келинг яхшиси «Орзулари ойдин йигит»нинг қаҳрамони Азизжон Азизқориевнинг ишлари билан танишиб чиқинг. Азиз эндигина V курс толиби. Дизайн соҳасида иш олиб боради. Унинг бугунги ҳукмингизга ҳавола этаётган ишлари илк ижоддан намуналар.

Азиз кўпроқ хаёлпарастликни (фантазия демоқчиман) яхши кўради. У Ўзбекистонда «Мерседес-бенц» автомобили бўлишини орзулаб у учун махсус реклама макетини чизди. Ҳозирги кунда харидори кўпаяётган ўзбек автомобиллари учун ҳам тижорат-ташвиқот зарур. Узавтосаноат ходимлари Азизнинг «Ўзбекистон автомобили» номли макетини марка сифатида ишлатишса ёмон бўлмасди.

Минг эшитгандан бир кўрган афзалроқ. Ахир дизайн бир хил фикрда тушуниладиган санъат тури эмас. Азизнинг ишларини ҳам бир хилда шарҳлаб бўлмайди. Аммо бизнинг Азиздан ва у сингарилардан умидимиз ҳам ишончимиз ҳам катта.

Сиз ҳам (ёшларга ишонмай келажакка ачиниб қараётганлар) уларга ишонч билан қараб, қўлингиздан келса уларга кўмаклашинг.

Мактубчининг котибаси.

КЛИНТОН МАҚТОВИНИ ОЛГАН ҚИЗ

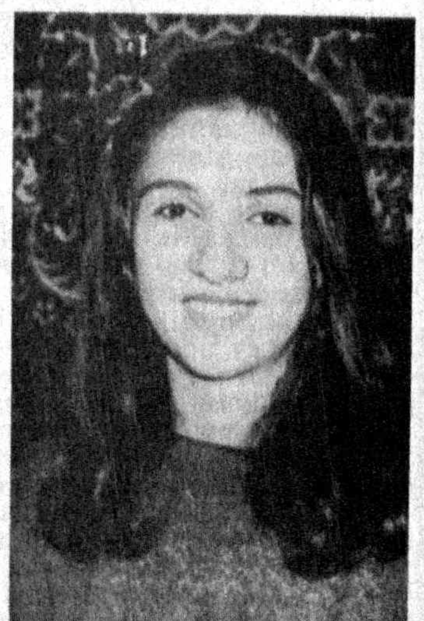

Андижон шаҳридаги 1-гимназияда ўқиб, АҚШнинг Сан-Хосе шаҳридаги мактабларнинг бирида ўрта маълумот олган Эльвира Чауш билан суҳбат:

— Эльвира сен қандай қилиб океан ортига бориш бахтига эришдинг?

— АҚШдаги Тинчликни ҳимоя қилиш жамиятининг ҳомийлигида Андижондан олти нафар ўқувчи чет элда ўқиш имкониятини қўлга киритдик. Албатта, талабгорлар кўп эди. Бироқ уч босқичли синовга фақат олти киши бардош бердик.

— Синовлар мураккабдир?

— Асосан ўрта мактаб дастури асосида савол-жавоблар бўлди. Учинчи босқичда негалигини билмайман-у, руҳиятшунослар элагидан ўтишга тўғри келди.

— Даставвал қайси шаҳарга бординглар?

— Аввалига Лос-Анжелосда бир ой бўлдик. Бу ерда асосан тил ўргандик. Кейин Тинч океани соҳилларига жойлашган афсонавий Сан-Франциско шаҳридан 25 чақирим наридаги Сан-Хосе шаҳарчасида яшовчи оилалардан бирида яшай бошладим. Очиғини айтсам, америкаликлар мени мусулмон қизи, дея бироз ҳадик билан қарши олишди. Кейинчалик тез орада тил топишиб кетдик. «Дадам» Крис Бюкенен аэронавтика миллий агентлигида менеджер, «ойим» Митзе Бюкенен компьютер программаловчиси бўлиб ишлар эканлар. Ўн ёшли «синглим» Кейла мактаб ўқувчиси эди.

— Улар билан бизларнинг таълим тизимимизда қандай фарқ бор?

— Америкада 12-синфгача ўқишади. Кимки мактаб дастурини тўла ўзлаштирмаса, синфдан-синфга ўтмай қолаверади. Масалан, мен ўқиган синфда болали аёл ва 25 ёшли йигит машғулотларга қатнади.

Хориж мактабларида бировдан кўчириш, билмаганини сўраш, синфдошининг баҳосини билишга қизиқиш одоб доирасига кирмас экан. Бир йил давомида синфдошларим қандай баҳога ўқиётганлиги, ким аълочи-ю, ким қолоқлигини сезмадим.

Менинг ҳавасимни келтирган яна бир янгилик шу бўлди-ки, Америка мактабларида ўқувчи билан ўқитувчи ўртасида самимий, тенг муносабат таркиб топган экан. Кейин ўзаро суҳбатда ёқимли табассум, майин жилмайиш одати маъқул келди. Улар буни ўзларича «Голивудча табассум» деб аташади. Энг муҳими, ҳар бир киши ўзининг билими ва дунёқарашини доимо ошириб боради, улар учун назаримда мавҳум мавзу йўқдай. Кўп ўқишади. Телевизорни кам кўришади, уни вақт ўғриси дейишади.

— Эльвира, сен яшаган хонадон соҳиблари давлатдан моддий манфаат кўришадими?

— Асло.

— Унда ортиқча ташвишнинг не ҳожати бор?

— Ахир бу ҳам ўзбекча меҳмондўстликнинг бир кўринишида. Биринчидан, улар ўта қизиқувчан кишилар. Мени қарамоғига олган оила Ўзбекистон ҳақида, ўзбеклар ҳаёти тўғрисида, урф-одатларимиз хусусида жуда кўп янгиликларни билиб олишди. Айниқса тўй-томошаларимизда юзлаб одам тўпланишини айтсам, ҳайратдан ёқа ушлашди. Бир куни андижонча палов дамладим-у «бало»га қолдим. Ҳар ўн-ўн беш кунда палов тайёрлашимни илтимос қиладиган бўлишди. Оддий шакаробни айтмайсизми? Умуман бизнинг таомлар уларни лол қолдирди. Аслида америкаликлар имкониятига қараб, ошхона ёки ресторанларда овқатланишар эканлар.

— Дам олиш кунларини қандай ўтказдинг?

— Кўпинча оилавий равишда паркларга, кинотеатрларга, хиёбонларга сайр қилардик. Тинч океанида чўмилардик. Зерикишга вақт йўқ эди.

— Эшитишимча ўқишдаги муваффақиятларинг учун АҚШ Президенти Билл Клинтоннинг мақтов қоғозини олибсан.

— Ҳа, мактабни битирган 300 боладан 20 тамиз шундай шарафга эришдик. Бундан руҳланиб, ўзимча Тиллар университети тест синовларини ечиб, дорилфунунга жўнатгандим. Буни қарангки, етарли балл тўплабман. Лекин, келишувга мувофиқ АҚШда фақат бир йил қолиш ҳуқуқига эга эдим. Қолаверса она-Ватан, ўзимнинг Андижонимни жуда-жуда соғиниб кетдим.

— Океан ортидан қайтгач, ҳаётингда қандай ўзгаришлар бўлди?

— Жаҳон дипломатия институтига киролмадим, яримдан ҳам кам балл етмади. Ҳозир йирик қўшма корхонада таржимонлик қиляпман. Мақсадим келаси йил ўша билим даргоҳига ўқишга кириш.

— Энди ўз ота-онанг ҳақида гапириб берсанг?

— Дадам ҳарбий хизматчи, онам шаҳардаги 3-туғуруқхонада акушер-гинеколог вазифасида ишлайди. Устозим Светлана Владимировна Уральская 1-гимназияда инглиз тили муаллимаси. У кишидан бир умр миннатдорман.

— Агар имкон бўлса, Америкада яшармидинг?

— Америка яхши, аммо менга ўз юртим қадрлироқ...

Суҳбатдош А. АБДУЛЛАЕВ.

ОРЗУЛАРИ ТОНГДАЙ НУРАФШОН

Суҳбатдошимиз — Алишер Навоий номидаги Ўзбек Давлат опера ва балет Катта академик театрининг солисти Лолахон Неъматова. Лолахон ўз овози ила жаҳон саҳналарида баралла куйлаётган, санъаткорларимиздан. Бугунги суҳбатимиз бевосита унинг ижоди ҳақида.

— Лолахон, санъат шайдолари Сизнинг ижодингиз ҳақида озми-кўпми билишади. Шундай бўлса-да, суҳбатимизни танишувдан бошласак.

— Бажонидил 1964 йили Самарқандда туғилганман. Ўрта мактабни битириб, бир оз муддат Самарқанд театрида ишладим. Сўнгра Насим Ҳошимов тавсияси билан Тошкент Давлат Консерваториясининг вокал бўлимига ўқишга кирдим. Ўқишни тугатганимдан бери пойтахтдаги опера театрида ишлаб келаяпман.

— Сиз санъат кишисисиз. Мухлисларингизга қувонч, яхши кайфият улашасиз. Санъатнинг қайси тури сизни кўпроқ ўзига мафтун этади?

— Ёшлигимдан опера шайдосиман. Уйимизда ҳар хил опера, ария, романслар ёзилган ленталар бўларди. Уларни мароқ билан тинглашдан ҳеч қачон зерикмасдим. Эшитиб туриб, тизгинсиз хаёлларим мени узоқ-узоқларга олиб кетар, келажак сари интиқиб кетардим.

Мени мафтун этган яна бир санъат — бу бизнинг мумтоз мақомларимиз.

Мақомлар ўзлигимиз, руҳиятимизнинг кўҳна ва қудратли тўлқинларидир. Мақом тинглаганимда кўзларимга ёш келади. Сўнгра қандайдир сокин, вазмин бўлиб қоламан, назаримда.

— Ҳар бир кишининг, айниқса, ижодкорнинг салоҳиятига баҳо бериладиган бўлса, биринчи навбатда устозлар тилга олинади. Агар устознинг мураббийлик истеъдодига баҳо бериладиган бўлса, албатта шогирдлари тилга олинади... Устозларингиз ҳақида ҳам гапирсангиз.

— Устозларим... Розалинда Лаут, Ойниса Кучликовалар. Мен бу устозларим билан бир умрга фахрланаман. Розалинда Лаут ҳозирги кунда Германияда яшайди. Дилбар Абдураҳмонова, Абдуғани Абдуқаюмовлар эса менга театрда устозлик қилмоқдалар.

— Ҳар бир вазифанинг машаққатли томонлари бор, албатта. Шу машаққатлар мевасининг самараси ҳам бор. Истеъдодингиз ва ижодингизни олқишлаётган мухлисларингизга машаққатли томонларини ҳам айтишни хоҳлайсизми?

— Биз, санъаткорлар мухлислар ҳузурига чиқар эканмиз, албатта қўшиғимиз уларга манзур бўлишини хоҳлаймиз. Саҳнагача кечадиган жараёнлар — бастакор билан, оркестр билан ишлаш, қўшиқни магнит ленталарига ёздириш ёки уни саҳнада ижро этиш — буларнинг барчаси бизнинг касбимизга оид ички ишлар. Тингловчилар кўнглига йўл топиб, санъатимиздан завқлантира олсак бўлди, чеккан барча заҳматларимиз эсдан чиқади.

— Лолахон, мен Сиздан сўрамоқчи бўлган мавзудан айнан ўзингиз гап бошлаяпсиз. Биз хоҳлаймизми-йўқми, халқимиз опера санъатидан бирмунча узоқроқ.

— Опера — барча санъатлар ичида бирмунча мураккаб ҳамда нозик жанр. Ўзбек муаллифларининг қатор опералари — «Тоҳир ва Зуҳра», «Майсаранинг иши», «Фидойилар», «Дилором» каби опералримизнинг ихлосмандлари жуда кўп. Аммо рус санъаткорлари яратган «Фаус», «Пётр I», «Евгений Онегин» каби операларга солиштириб айтадиган бўлсак, рус операси мухлислари анча кўп.

— Бир қанча чет эл мамлакатларида бўлиб ўтган конкурсларда қатнашганингиздан хабарим бор...

— 1994 йили Франциянинг Перпеньян шаҳрида вокалчиларнинг халқаро кўригида диплом билан тақдирландим. 1995 йили Парижда бобокалонимиз Улуғбек юбилейига бағишлаб ўтказилган халқаро конкурсда қатнашдим. Бунда «Кармен» операсидаги Хабарена ариясини ижро этиб, шинавандалар олқишига сазовор бўлдим. Бу йил ёз ойида ҳам Франциянинг Анжу шаҳрида вокалчиларнинг халқаро анжумани бўлиб ўтди. Жаҳоннинг 87 давлатидан ижрочи иштирок этган бу ижодий мусобақада 7 киши ғолиб бўлди. Булар орасида мен ҳам бор эдим. Қувончдан юрагим шодликларга тўлди.

— Овоз қўшиқчининг қаноти, суянган тоғи. Санъат соҳасида овознинг турларга бўлиниши бор. Сизнинг овозингиз қандай овоз ҳисобланади?

— Менинг овозим меццо-сопрано турига киради, яъни аёлларнинг тўла, бақувват овози.

— Лолахон, муштарийларимиз оилангиз ҳақида ҳам қизиқишади.

— Турмуш ўртоғим Содиқжон Ғойибов шу театрда созанда бўлиб ишлайдилар. Менинг барча муваффақиятларимда бу кишининг ҳам жуда катта ҳиссалари борлигини алоҳида таъкидлайман. Икки қизим бор.

— Ниҳоят, сўнгги савол: қандай орзуларингиз бор?

— Келгусида ўзбек қўшиқларини, мумтоз мақомларимизни жаҳон саҳналарида ижро этиш. Ватанимиз номини дунё бўйлаб янада кенг ёйиш.

— Ниятларингиз ҳамиша йўлдошингиз бўлсин.

ГУЛЁРА суҳбатлашди.

ДАЪВАТ

Аъло мамлакатнинг аъло фарзанди,
Билиб қўйки, сени Ватан кутади...
Ғафур ҒУЛОМ

«Ёшлар — келажагимиз!» иборасида оламча мазмун бор. Ана шу мазмунни турмушдан, ҳаётдан олинган ибратли воқеа-ҳодисалар мисолида тушунтириб бериш, таҳлил этиш анча масъулиятли иш. Бу маъсулиятни ўз зиммасига олган мураббийларимиз олим ва шоир, ҳожи Ғайбуллоҳ ас-Салом, устозининг содиқ шогирдларидан, олим ва журналист Сайди Умр Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус вазирлиги буюртмаси билан «Толибнома» («Сени ўйлайман, болам») деган ажойиб рисола ёздилар.

Аёнки, бу хил рисолаларга бугунги кунда эҳтиёж катта. Зеро, талаба ёшлар қалбига яқин, уларни ўйлантирадиган муаммоларга жавоб топишлари учун ёрдам берадиган, билим олиш, касб-ҳунар эгалари бўлиб етишишлари учун йўл-йўрик кўрсатадиган, Комил Инсон бўлишга даъват этадиган китоблар нафақат талабаларга, балки катталар учун ҳам зарур.

Ёшларни одоб-аҳлоқли, маънавий жиҳатдан етук инсон қилиб тарбиялаш ҳамма даврларда бош масала бўлиб келган. Бунга бундан минг йиллар олдин яратилган «Қобуснома», «Қутадғу билиг», «Ҳибат-ул ҳақойиқ», «Одобус солиҳин», авлиё-пирларнинг «Мақомат»ларини мисол келтиришимиз мумкин.

«Толибнома» муаллифлари Ғайбуллоҳ ас-Салом ва Сайди Умр тажрибали олимлар, мураббийлар бўлиб, ўттиз йилдан бери талабаларга таълим ва тарбия беришади. Мазкур китоб ўттиз кун ичида ёзилган бўлса-да, ана шу ўттиз йиллик муаллимлик меҳнатининг маҳсулидир.

«Толибнома» («Сени ўйлайман, болам») китоби даставвал биринчи босқич талабаларига мурожаатни назарда тутса-да, аммо амалда барча босқич толибларига мўлжалланган. Китобни ўзига хос «Мураббийнома» тариқасида қабул этиш мумкин. Унда ҳамма учун фойдали, ибратли гап-сўзлар, панд-насиҳатлар, ҳикоялар, ривоятлар, нақллар бор. Китобдан биринчи босқич талабаларидан тортиб аспирантгача, номзоддан тортиб профессор ва академиккача ибратли гап-сўзларни топишлари табиий.

Китобнинг «Икки эшик ораси» фасли биринчи босқич талабаларига мурожаат тарзида ёзилган. Ёшларнинг ҳаётга қадам қўйишлари билан қутланган. «Чорраҳа деган фаслда пайғамбар ёшигача катта ҳаёт йўлини босиб ўтган, бошидан кўп ажойиб-ғаройиб воқеаларни ўтказган мураббийнинг кузатиш-мушоҳадалари баён этилган. Қуйилиб қаймоққа айланган бу мулоҳазалар орқали беғубор болалик, илм йўлида чекилган машаққатлар, истиқлол қадри ҳақида самимий сўзланади. Мураббий ёшларга шундай мурожаат қилади: «Келажак Сиз ёшларники, бўталарим. Шунинг учун ўткир зеҳн, бақувват яғрин, толмас билак керак. Сиз бугундан бошлаб (агар кечадан бошлаб бўлмаса ҳам!) катта ҳаёт истиқболига чиқишни жиддий бир тарзда ўйлашингиз зарур. Мен келажакнинг Файзулла Хўжалари, Акмал Икромлари, Маҳмуд Беҳбудийлари, Мунаввар Қорилари, Абдулла Авлонийлари, Шароф Рашидлари, Ҳабиб Абдуллолари, Обид Содиқлари, Музаффар Ҳомудхонлари, Саъдихон Сирожиддинлари, Қодир Зокирлари, Иброҳим Мўминлари, Тошмуҳаммад Саримсоқлари, Абдулло Қодирий, Абдурауф Фитрат, Абдулҳамид Чўлпонларини кўраман Сиз ёшларнинг сиймоингизда. Аммо бунга лоқайдлик, хонаки омад, таваккал билан эришиб бўлмайди. Ҳозирдан бошлаб, пешонани маҳкам танғиб, ўқишга киришиш лозим...» Мураббий илм йўлида кўп машаққатлар чекканини, баъзан давр иддаоларидан озор топганини, беҳуда сарф бўлган куч-қувват, вақт ҳақида қалб нидоларини ошкор этади.

Ҳар бир инсон умр вақтинчалик берилганини қалбдан ҳис қилмоғи, тушуниб етмоғи керак. Вақтнинг қадрига етмоқ — умрнинг қадрига, ҳаётнинг қадрига етмоқдир. «Толибнома» муаллифлари насиҳат қиладилар: «Вақт Сизнинг тақдирингизда, азизим талаба (студент), бетакрор ва беназир аҳамият касб этади. Саждагоҳингиз — минбар, қуролингиз — китоб, манзилгоҳингиз — кутубхона, касбингиз — мутолаа бўлмоғи даркор. Таҳлил, мушоҳада, баҳс... Сизнинг асосий машғулотингиз шу. Ўзингизнинг алданиб қолишингизга йўл қўйманг».

«Толибнома»да яхшилардан, гоҳида ёмонлардан ҳам ибрат олиш зарурлигини таъкидланади: «Яхшилардан ибрат олинг. Ахлоқ-маънавий ҳаётнинг негизи. Ёмонлардан ҳам ўрганинг: улар қилмаган ишларни қилманг. Бу ҳам сабоқ...» Абулмаъоний -Абдулқодир Бедил ҳазратлари айтади: «Ҳар кўзки агар олмаса ибрат, кўрдир!» яъни, ибрат олиш қобилиятига эга бўлмаган одам баайни кўзи очиқ бўла туриб, кўр бўлиб қолган жоҳилдир! Мураббий ҳар бир сўзнинг бир неча маъно-мантиғи борлиги уларни тўғри тасарруф этишни маслаҳат беради.

Инсоният ҳайвонот ва наботот олами қуршовида ҳаёт кечиради. Уларга тўғри, имкон қадар илоҳий-инсоний муносабатда бўлишимиз керак, дейди мураббий. Буни будда, исавийлик ва мусулмонлик эътиқодлари бўйича тушунтиради. Ҳар бир нарсани, фикрни, сўзни мушоҳада этишга, улардан ибрат олишга даъват қилади: «Юксакликни юлдузлардан, саҳоватни Қуёшдан, қудратни — чақмоқдан, ҳоксорликни — тупроқдан, саробликни — сувдан, кенг феълликни самодан, салобатни тоғлардан, гўзалликни — гулдан, куй ва қўшиқни — булбулдан олайлик. Буларнинг бари ва яна ҳазрати инсон бўлиб дунёга келганимиз, эътиқод, ақл-идрок, сеҳрли, мўъжизали жавҳар саналмиш муҳаббат учун Аллоҳ таоло ва таборакка сажда қилишга; ҳамду-санолар айтишга ботиний эҳтиёжимиз бор, айланайин чироқларим. Аллоҳ — табиат — инсон — Ватан бир бутун муштарак тушунчадир!..»

Бу фикрлар «Қуш уясида кўрганини қилади» фаслида давом эттирилиб, ҳар бир инсоннинг ҳаёт йўли илоҳий хилқатлар билан безанганлиги, кўп ҳолларда наслий жавҳар инсон ҳаёт йўлини белгилаб бериши, тақдири илоҳийга ишонч, ичкилик касофати, ҳар нарсада ўйлаш, фикрлаш зарурлиги, муомала одоби ҳақида ажойиб мисоллар билан насиҳатлар баён этилган.

Шунингдек, «Толибнома»да оталар ва болаларнинг бурчлари, устоз-шогирдлик одоби ҳақида сўз боради. Мураббий ўз оталари, устозлари, шогирдларини эслайди, ибратли лавҳалар чизади.

Аёнки, мактуб-хат севинч, юпанч, таскин берувчи қудратли куч. Талабаларнинг ота-оналарига, узоқ-яқинларига мактуб йўллаб, дил изҳорини баён этиб туришлари ҳар икки томонга қувват беради, кўнгилларга таскин бағишлайди. «Хат ёзишга тобингиз қалай?» деган фаслда ана шулар ҳақида сўз юритилади. Навоий, Бобур ҳамда рус ёзувчиларининг ноёб хатларидан мисоллар келтирилади, уларни ўқиб-ўрганиш тавсия этилади.

«Толибнома»нинг сўнгги фасларида мустақиллик неъматининг лаззати, қадриятларни эъзозлаш, она тилини зўр билиш каби масалаларда энг ажойиб мулоҳазаларни ўқиймиз. Турли ривоятлар, ибратли ҳикоялар, мақол ва маталлар, буюк мутафаккирлар ижодидан олинган қуйма фикрлар келтирилганки, уларда асосан одоб-ахлоқ қоидалари акс этган. Бу фикрларнинг аксарияти Ғайбуллоҳ ас-Салом ва Сайди Умр қаламига мансуб. Китоб хотимасида муаллифлар Ғайбуллоҳ ас-Салом ва Сайди Умр ҳаёти ва ижоди ҳақида мухтасар таржимаи ҳол билан танишамиз.

«Толибнома» бир ўқиб чиқиб, китоб жовонга тахлаб қўядиган асар эмас. Бу китоб бот-бот ўқиладиган, бўш вақтда, зерикиб турганда, бош қашишга имкон йўқ пайтларда мутолаа қилинадиган, мағзини чайнаб-чайнаб ўқиладиган китоб. Бу китоб руҳингизни енгиллатади, Сизни қийнаётган саволларга, жумбоқларга жавоб топадиган калитдир. «Толибнома» «Шарқ» матбаа-концернида 5 минг нусхада чоп этилган. Аёнки, бу нусха-ҳажми республикамиздаги ҳамма илм толиблар эҳтиёжини қондиролмайди. Уни кўпроқ нусхада яна қайта нашр этиш зарурати бор, деб ўйлаймиз. Чунки китоб барча талабаларга, аспирантларга, қолаверса ўқитувчи-муаллимларга ҳам катта фойда келтиради.

Бегали ҚОСИМОВ,
филология фанлари доктори, профессор
Ғуломхон ҒАФУРОВ,
филология фанлари номзоди, доцент

МУҲАББАТ НАДУР?

«Туркистон» газетасининг 2 ноябрь сонида «Севги нима?» номли кафтдай мақолачани-ю, унинг сўнгида ўз исмимни ўқиб ажабландим. Фикр таниш, аммо баён бегона эди. Эмишки, қайсидир туман газетасидан бир журналист қизгина кўчириб босибди, азбаройи мухлис бўлса керак-да!

Бу мақолача бир шеъримнинг насрий ифодаси эди. Ранжиган жойим мухбир қизнинг мендан сўрамай, менинг номим билан нарса чоп этгани эмас, шеърни насрга айлантирган кишининг сўз деган неъматга ўта эътиборсизлигидир! Бир парча матнда «севги» сўзи бир неча бор такрорланган. Ваҳоланки, у сўз шеърда мутлақо тилга олинмайди. Наҳот «севги», «муҳаббат» дейиш, деб юбориш шунчалар осон бўлса! Бунинг устига ошиқ кишига тикка қараб туриб-а! У сўз маъшуқа вужудига ўт тушпирган чўғ-ку! Оловни тилга қўйиб буладими?

Ҳақиқий муҳаббат содир бўлса, у бутун вужудни, руҳиятни, кишининг ранги-тусини эгаллаб олади, унинг изҳори шу, сўзга ҳожат йўқ.

Мана ўша шеър:

Нигоҳингиз мени майдалаб ташларди,
Тирқираб кетардим рўпарангизда.
Бирдан бору йўғим ярашмай бошларди,
Жой топмай қолардим қочгани сиздан.
Жисмим унутарди табиий тарзини,
Бу бийрон тилларим муз бўлиб тўнарди.
Ё сўзлай кетарди ўнг қилиб терсини,
Ақлли бир тентак бўлардим — қолардим
Шунда,
Қайтадан топмоқ учун бийрон сўзимни,
Сезмоқ учун яраттич қўлларим кучин.
Кўрай деб аслимдай ўзим ўзимни,
Хуллас, қайта бутун бўлмоқлик учун,
Бир машъум чорага журъатим етти —
мен Сиздан кетдим...

Дунёдаги жами мавжудот ҳароратга талпиниб яшайди. Мисли Қуёш каби муҳаббат ҳам нур манбаидир...

Кунлардан бир кун мўъжиза рўй беради. Одамлар орасидаги бир кишидан сизга нур тушаётганини туясиз. У бутун жисму жонингизга ёйилади ва умрингизда биринчи бора ўзингизни астойдил кўра бошлайсиз. Бу муборак нур жами каму-кўстингизни титкилаб, юзага олиб чиқади. Қаттиқ уят туйғуси уйғонади. Жонжаҳдингиз билан ўзингизни созлашга киришасиз. Биров кўрмаган айбларингиз, гувоҳсиз содир этган гуноҳларингизни ювишга тушасиз. Табиатингиз ҳалим тортади. Ичу тошингизда Яхшиликка мойиллик содир бўлади. Ҳалиги нур сизни тинмай таъқиб этаверади, ички дунёнгизни эритгандан эритаверади. Бора-бора ҳаётингизда Инқилоб юз беради: одамлар сизда шу кунгача бўлмаган янги иқлимни кўрабошлайдилар, энди сиз атрофга ҳам ёқа бошлайсиз...

У муборак нур МУҲАББАТдир,
Сиздаги содир бўлаётган ўзгариш эса
ПОКЛАНИШдир!

Ҳақиқий ишққа йўлиққан кишигина поғонама-поғона покланиб боради. У покланган сари заминга қараб эгила боради. Эгилган сари эса атрофда ўзидан кўра минг карра аълороқ неъматлар борлиги, ўзидаги фазллар уларнинг олдида ҳали-бери ҳеч нарса эмаслигини англаб боради...

Инсон кўнгил қўйган одамини аслидан кўра-да ортиқроқ баҳолайди, тинмай унда афзалликлар кашф этади, унинг ҳар бир сўзи ва ишидан мўъжиза қидиради ва топади ҳам. Кўнгил қўйган кишисини баланд қояга ўзи олиб чиқиб, ва яна ўзи ҳаёлан унинг пойига ҳокисор йиқилади, унга нолойиқман деган андиша кўнглига келаверади. Ана ўшандан кейин зўр бериб ўзини олиб қочишга тушади. Рўпара келса, мувозанатни йўқотиб, ўзини кичрайиб, майдаланиб бораётгандай ҳис этади. Бу ҳаргиз камчиликларим ошкор бўлса, ёқмай қоламан деган қўрқув эмас асло! Шундоқ буюкликни ўзимники бўлсин деб, таъма қилаяпманми деган андиша бу! У — Қуёш, мен зарраман — яқин келса, эриб йўқ бўлиб кетаман деган ҳавотир бу! Мана шу ҳолат Муҳаббат содир этган Буюкликдир.

Ҳали ишқнинг баҳосини топмади дунё,
Сиз ишқдан-да баланд, ишқдан покиза бир тахт.
Кимман ахир, асли сизга буюклар раво,
Ушоққина елкам узра сиз кўп оғир бахт.

деган юрак ПОКЛАНГАН юракдир.

Дейликки, «севдим» деган кимса гуноҳлар содир этяптими, дилозорлик ёки ҳиёнат қиляптими, мен шу қизга ўйланишим ёҳуд шу йигитга турмушга чиқишим шарт деяптими — тамом, у муҳаббат эмас. У ёқтириш шунчаки. Ёқтиришнинг эса сони кўп! Муҳаббат — бетакрор, муҳаббат биттадир.

Муҳаббатга эришган юрак ТАЪМА ҚИЛМАЙДИ, сен ҳам мени сев демайди. Дунёда бору йўғини, ҳатто жонини-да қўшиб ҳадя этишга тайёр:

Сиз мен учун илоҳийсиз, юксаксиз,
Сизни минг бор баланд қўйдим ўзимдан.
Бола-чақа ташвиши жўн сўз, шаксиз,
Сиз баландсиз рўзғор деган тузумдан —
Ул ишларини сизга раво билмадим,

дейди ишққа учраган юрак. Яна дейдики, неча йиллаб кутганим — шундоқ улуғ кишимни ўтин-кўмирга аралаштирайми? Ўзимдан-да ортиқ кўрганим — шу зотни рўзғоринг яхши-ёмон ишлари билан уринтирайми? Йўқ мен уни юрагимнинг энг тўрига ўтқизиб, улгунимча бағримда кўтариб юрай! Яхшиямки, Оллоҳ юрак исмли хилқатни яратган! Ва мен

Бу вафодор юрагимни,
Асраб ағёр қасдидан,
Яширдим жон оғриса-да
Суякларим остига!

Муҳаббат ёруғ дунёдан орттирган энг муборак хазинангиз, суйган кишингиз эса энг асраган неъматингиздир. Муҳаббатнинг азиятини ўзингиз тортганингиз учун, ундан кўнглингизни яширин тутасиз. Уни мен ҳам суйишимни билиб қолса, ўтига ўт қўшилмасин дейсиз:

Сизга эшик ёпдим, йиғлаб ёпилди,
Остонамга девор урдим, чидадим.
Сиз тилаган туйғуларим ўт тилли —
Сизни ўтга отолмадим мен дадил,
Куйишларни сизга раво билмадим.

Бу дунёни кўзингизга камалак рангида кўрсатадиган, ҳар куни ҳар хил эртак айтиб сизни улғайтирадиган шу МУҲАББАТДИР. Уни орзу қилиш, унга хаёлан эргашиш ва у билан хаёлан гаплашишдай бахт йўқ!

Муҳаббатни моддий нарсага айлантирмаслик жоиз. Уни умр деб аталган карвоннинг бошига маёқ қилмоқ, рўзғор деган маконнинг тепасига чироғ этиб илмоқ даркор. У шундай озорсиз нурки, бутун ҳаётингни холисона ёритиб, илиқлик ва тўлиқлик бахш этиб туради.

Рўзғорингизга ҳам ҳалақит бермайди деяпман. Худди шундай. Ҳаётингизда текислик бўлса, яхши тутум ва яхши рўзғор эгаси бўлиб, атрофдан яхши баҳо олсангиз, юракларингизнинг яширин жойлари билан «шу жиҳатларимни ўша одам кўрсайди» деб олис бировга илинасиз. Ҳар хато содир этганда «мана шу ҳолатимни ўша одам кўриб қолса, нима бўларди-я» деб, иззалик ичра ўзингизни ростлашга тушасиз. Фарзандларингизнинг энг чиройлигини унга кўрсатгингиз, энг олий таомлар тайёрлаб хаёлан унинг олдига қўйгингиз келади. Жуфтингизнинг ҳурматини ҳар бора жойига қўйганигизда, жуфтингиз сиздан мамнун ва ризо бўлган пайтларни ҳам ўша олис биров кўришини хоҳлайсиз. «Мана яхши одам бўлдим, менга қўйган меҳр ва ихлосингни бир умр оқлаб яшаяпман», дегингиз келади ва деб яшаб борасиз...

Сиз кўнгил қўйган кишингизга бир умр бахт тилайсиз. Унга азиз бўлган нарсалар сиз учун ҳам муқаддасдир.

Муҳаббатин юта олган
Бир денгизман, ёр-ёр,
Сизни ўзга қўлга берган
Мардингизман, ёр-ёр.
Майли сиз деб бағрим ёниб,
Тамом бўлсин, ёр-ёр.
Сизни олган ўша қўллар
Омон бўлсин, ёр-ёр.
Тўйингизда тилайдурман
Толедан тахт, ёр-ёр.
Бор бўлсангиз бу дунёда,
Шу бизга бахт, ёр-ёр.

деган лирик қаҳрамоннинг самимиятини қаранг. Суйган кишисини ўзга ёр билан ял-ял ёниб ўтиришини кулиб туриб қутлашга қурби етган, муҳаббатга суяниб яшашни, тозариб яшашни бахт деб билганлар ҳақиқий бахтиёрдир.

Инсонни бутун ушлаб турадиган топишув, висол эмас, менинг наздимда, айриликдир, ҳижрондир. Кўнгил қўйган кишингни бир кўриш умиди, овозини бир бор эшитиш илинжи, ҳеч йўқ унинг хаёллари билан яшаш лаззати сени ўлдирмай сақлайди, ўлгани қўймайди.

Ер куррасини эса бир-бирини қидирган йўллар, кимларнидир соғиниб бўзлаб бораётган сўқмоқлар ўраб, чирмаб сочилиб кетишдан асраб туради.

Ҳар бирингизга шундай МУҲАББАТ насиб этсин!

Турсуной СОДИҚОВА,
Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказининг бўлим мудири

Мен бу ривоятни дилкаш суҳбатдош, қўшиқчилик санъатида ўзига хос мактаб яратган беназир инсон, Ўбекистонда хизмат кўрсатган артист Фахриддин Умаровдан эшитдим. У киши буни бундан 30-35 йил муқаддам Наманганда бўлганларида айтиб беришган экан. Ривоятда айтилишича, бахил одамлар қаср тепасидаги кичик тешикдан зим-зиё қоронғуликни ёритиб турган нурдан қаҳрланиб, нур тушаётган бир парча ерни қум ташлаб, кўрпа-тўшак ташлаб, ҳар не балоларни ташлаб йўқотмоқчи бўлибдилару, лекин уддасидан чиқолмабдилар.

Зукко ўқувчиларимиз биз бу ривоятни беҳуда келтирмаганимизни албатта сезган бўлишлари керак. Бу ривоят бир чети Фахриддин аканинг ўзларига ҳам тегишли. У кишини ҳам ўз вақтида хўп кўкларга кўтаришган ва кўп марта..

Умр ° оқар дарё. Қараб турсак, Фахриддин ака ҳам етмиш ёшни уриб қўйибдилар. Буни эшитган биров ажабланиб, «Энди-я?» деса, бирови ундан ҳам таажжубга тушиб «дарров-а?» деб турганининг ўзида бир ҳикмат бор. Демакки, халқ у кишини узоқ йиллардан бери билади ва ҳамон Фахриддин Умаровни саҳнада кўришни истайди...

Фахриддин УМАРОВ:

«МЕН СИЗГА ЧЕРТАЙ ТОРЛАР...»

— Фахриддин ака, Сиз шундай ёшга кирдингизки, насиҳат қилишга ҳам, танқид қилишга ҳам, танбеҳ беришга ҳам, қолаверса дуо қилишга ҳам тўла ҳақлисиз. Ҳаётда шулардан қай бирига кўпроқ мурожаат қилишингизга тўғри келаётибди? Насиҳаттами ёки...

— Отам раҳматлик шундай деб насиҳат қилардилар: «Дуо олганлардан дуо ол, болам». Эътибор қилинг-а, дуо олганлардан, деяптилар. Ўзи ўғри, каззоб бўлса-ю, дуога қўл очиб турса, насиҳат қилса, танбеҳ берса, танқид қилса... Шунақаси ҳам бўлади-ку ахир.

Лекин, ўйлайманки, дуо қилганлар орасида дуо олганлари кўпчиликни ташкил қилади. Нечунки, дунё ана шу яхши, покиза ва ҳалол инсонлар туфайли гўзал, жозибали, сермазмун. Ақлимни танигандан бери куй-қўшиқ йўлдошим. Худда шу оҳанглар туфайли халқ орасига кирдим, одамлар меҳрини қозондим. Улар дуо қилишди, айни вақтда насиҳат қилиб, танбеҳ бериб, танқид қилиб йўл кўрсатишди, тўғри йўлга солиб туришди.

Йиллар оша оқ-қорани таниб турганим боис бир нарсани айтишим шарт. Насиҳатнинг ҳам ози ширин. Ҳадеб, бўлар-бўлмасга танбеҳ бераверишь, талаб қилавериш ҳам тўғри эмас. Одамнинг ўзида майл бўлмаса, панд-насиҳат бекор. Яхши бўлсангиз дуонинг ўзи сизни излаб топади.

Бир йили Манғитга концерт қўйгани бордик. Концерт олдидан айланиб кўчага чиқдим. Бир гулзорда гурунглашиб ўтирган кексаларни кўриб, салом бердим. Мени таниб суҳбатга тортишди. Миямга бир фикр келди-да, ўша туманлик ҳамроҳларимдан бирига икки ярим кило гуручли ошга пул бериб, палов қилишларини илтимос қилдим. Ҳамроҳим тушунди. Мен айтгандан зиёд қилиб дастурхон ёздирди. Шу ерда, дастурхон устида куйладим. Кексаларнинг уч нафари юз ёшдан ўтган, қолганлари саксонни қоралаган нуроний отахонлар эди. Улар сидқидилдан дуо қилишди. Айниқса, улар ўзаро суҳбатлашиб ўтириб айтган сўзлари ҳали ҳануз қулоғим остида жаранглайди: «Отаси тузук одам экан». Бу мен учун энг катта мукофот эди. Мен барчага ана шундай мукофот тилайман. Чунки дунёда падарга раҳмат келтиришдан улуғ саодат йўқ.

— Қайси касбнинг бошини тутмайлик, барчамиз энг аввало инсонлармиз. Инсонийлик деганда нимани англайсиз. Ҳамма ҳам инсонийлик қилиши мумкинми? Демоқчиманки, баъзилар «биз энди кичик одаммиз» деб камтарлик қилиб четда қўл қовуштириб туришни хуш кўради». Бу ҳақда нима дея оласиз?

— Ноннинг ушоғи ҳам нон, бутуни ҳам нон. Аллоҳ олдида, давлат олдида барча бирдир. Бировни бировдан кам кўришликнинг ўзи катта гуноҳ, жонли нарсаларга тажовуз қилиш эса бориб турган гуноҳи азим. Гуноҳнинг катта-кичиги бўлмаганидек, инсонларнинг ҳам катта-кичиги бўлмайди. Амалдор ёки давлатманд бўлганлик учун кўрсатиладиган иззат-икром — таъмагирлик, илмли бўлгани учун, фойдали сўзларни гапиришга одатлангани учун, эзгуликни тарғиб қилгани учун қилинган ҳурмат-эҳтиром — ҳақиқий инсоний фазилат, инсонга кўрк бағишлайдиган яхши хислат. Аллоҳ барчани кўриб турибди, унинг назаридан ва ҳукмидан ҳеч ким қочиб қутилолмайди. Биз кичик одаммиз, деб четда турувчиларни мен ҳурмат қилолмайман. Бу дунёда ҳаммамизнинг ўз ўрнимиз бор. Сувнинг ҳам, ўтнинг ҳам ўз ўрни бўлганидек, шоҳнинг ҳам, гадонинг ҳам ўз ўрни бор. Инсон фақат дунёга бежиз келмаганини фаромуш этмаса бўлди. Энг катта иллат, бу тушкунликдир. Ҳар қандай ҳолатда ҳам яхши ният билан, эзгуликка ишониб яшаш керак. Асл инсонийлик ана шунда ана шу хислатлар негизидадир.

— Сиз умр бўйи халқ хизматида бўлиб келган ардоқли санъаткорсиз. Ҳамон халқ хизматидасиз. Кўпни кўрган санъаткор сифатида айтинг-чи, илгариги санъат шинавандалари билан ҳозирги мухлислар ўртасида қандай тафовут ва ўхшашликлар бор?

— Оғир саволни бердингиз. Юрагимга кўпдан буён оғриқ бериб келаётган савол бу. Лекин назаримда тафовут ёки ўхшашликни замонга қиёсан олиб баҳоланса адолатли бўлади. Биз янги қўшиқ айта бошлаган пайтлар билан бугунги кунни мутлақо тенглаштириб бўлмайди, албатта. Лекин мен бир нарсага аминман: ўша пайтларда ҳам, ҳозир ҳам ҳақиқий, айтилаётган ашуланинг сўзларидаги мазмунга ва ана шу мазмунга ҳамоҳанг куйни англаб тушунадиган санъат шинавандалари истаганча топилади. Айни вақтда фақат услуб (ритм)ни санъат деб билувчи ёшларимиз ҳам анчагина. Бунинг учун ёшларнигина айблаш нотўғри. Биз катталар ҳам айбдормиз. Истагим шуки, мусиқалар жозибадорлиги ёшларни ҳам, катталарни ҳам бирдек ўзига тортсин. Айни вақтда биз бу оҳангларни ўзимизга хос, ўзбекча оҳанг дея олайлик. Кўриниб турибдики, бу масала алоҳида, жиддий ва узоқ суҳбат мавзуидир.

— Ёлғон сўз бўлганидек, назаримда ёлғон, яъни зўраки, бастакор томонидан зўрлаб тиқиштириладиган куй ҳам бўлади. Афсуски, бундай куйлар таниқли қўшиқчилар репертуаридан ҳам жой олиб қолади баъзан. Сизнингча бунга нима сабаб: қўшиқчининг лоқайдлигими ёки унинг инқирозга юз тутганими?

— Гапираверсак гап кўп. Шунинг учун жавобни мухтасар қиламан. Шоир ёки бастакор ҳурмати учун айтиладиган қўшиқларнинг умри қисқа бўлади. Улар сиз айтгандек санъаткор репертуарида узоқ ушланиб қолмайди.

— Эл таниган кўпчилик одамлар, касб-коридан қатъи назар вақт-соати келиб эсдалик ёзишга ўзларида эҳтиёж сезадилар. Сизда шундай эҳтиёж сезилмадими?

— Мен айтган қўшиқлар, мени устоз деб билган шогирдларимнинг ҳар бири, ўйлашимча, менинг жилд-жилд китобларимдир.

Мен ўтиб кетаман, сен
кейин қолиб,
Ҳаққимда рост гапни
куйлаб юр, қуйим.
Дўстларим бағрига
бошингни олиб,
Рақибга тош қаҳрим
отиб тур, куйим.
Ҳали сен неча уй, неча
хонада
Менингсиз бир ўзинг
меҳмон бўласан...

Шеър узун. У менинг ўйларим, орзуларим, армонларим ва келажакка бўлган ишончимни ифодалайди. Назаримда, эсдаликка кетгазган вақтимни янги-янги куй-қўшиқларга сарфласам, тўғрироқ бўлади. Ҳар дам ғаниматт...

— Фахриддин ака, дарҳақиқат, сизнинг шогирдларингиз кўп. Ўзингиз танимайдиган, сизни ғойибона устоз деб билганлар яна қанча. Улар орасида эл таниганлари ҳам талай. Аммо мени, умуман мухлисларингизни бир нарса қийнайди. Бошқалар хафа бўлишмасину, дунёга бошқа Фахриддин Умаров келмайдиганга ўхшаб туюлади!

— Ҳар бир инсоннинг пешонасига ёзилгани бор. Дорилфанодан дорилбақога жўнашлик, бу ҳаёт фалсафаси. Ҳаммамиз ана шу фалсафадан озмикўпми озиқланиб, яна йўлимизга кетаверамиз. Қолаверса, ҳар бир қўшиқчи ўзича бир олам. Бирини биридан камситиб бўлмайди. Талабгор борки, мухлислар борки, улар қўшиқ айтиб юришибди. Лекин менинг ишончим комил: халқ ҳеч қачон ўз севган фарзандларидан жудо бўлмайди. Ниятим, яна Фахриддинлар келсину, мендан кўра ортиқроқ мерос қолдирсин.

Шундоқ ҳам мен нолимаслигим лозим. Шогирдларим бор, улар менинг давомчиларим.

— Шогирдлар... Улар ҳақида яна нималар дейишингиз мумкин?

— Шогирди йўқ устоз — мевасиз дарахт, соя ташлайдию, ҳосил бермайди. Мен юқорида «шогирдларим — давомчиларим» дедим. Ҳақ гап. Бу уларнинг елкасига бир қанча масъулият ҳам юклайди. Шогирд доимо таҳсил олиб, устоздан ўрганиб бориш билан бир вақтда ўзи ҳам ижод қилиб, янги йўналиш, янги қўшиқлар яратиб бериши шарт. Акс ҳолда, у шогирд эмас, нусха кўчирувчига айланиб қолади.

— Хожиакбар Ҳамидовни энг садоқатли шогирдингиз деб билишади. Шу ростми?

— Одамгарчилик, устозга содиқлик масалаларида у кўпчиликка ибрат десам муболаға бўлмайди. Қолаверса, мендан олган таҳсиллари асосида ўзи ҳам бир неча ўнлаб қўшиқлар ижод қилган ва ўзига хос йўналиши бор. Яна бир муҳим томони шундаки, Ҳожиакбар асли касби тарихчи олим. Педагоглик касби билан қўшиқчиликни уйғунлаштириб олиб бориш ҳар кимга ҳам насиб этавермайди.

— Дарвоқе, ёшлар ҳақида...

— Барчамиз ёш бўлганмиз. Бежизга ёшликни баҳорга менгзашмайди. Баҳор жозибаси, баҳор латофатидан ҳар қанча сўз очсак оз. Лекин ёшлар бир нарсани унутмасликларини истардим. Куз баҳорнинг қандай келганлигига боғлиқ бўлганидек, кексалик ҳам ёшликнинг қандай ўтганлигига боғлиқ. Ёшликни яхши ўтказинглар, кейин пушаймон бўлмайсизлар.

— Фахриддин ака, мухбирлар думалоқ сана — ўз юбилейини нишонлаётган кишиларга «умрингизни қайтадан бошлашга тўғри келса, қандай яшаган бўлардингиз?» деган саволни беришни яхши кўришади. Лекин мен сизга бундай савол бермайман. Чунки... сиз ҳали ёшсиз. Ҳарқалай шинавандаларингиз наздида шундай. Шунинг учун суҳбатимиз якунида Сиздан бошқа нарсани сўрамоқчиман: мухлисларингизга қандай янги қўшиқлар тортиқ этмоқчисиз?

— Ниятлар кўп. Худо хоҳласа, ўзимнинг ижодимга мансуб ушбу мусаддасни тақдим этиш ниятим бор. У шундай сатрлар билан бошланади:

Э она халқим, менга
бердинг камол бардош ила,
Тўғри йўлга бошладинг,
юрдим азиз йўлдош ила,
Бўлмадим ҳамроҳ сира
йўлларда бағри тош ила,
Кўрмадим камлик юриб,
армони йўқ элдош ила,
Шу сабаб нон-туз ҳақи
қошингга келдим бош ила,
Таъзим айлай деб бугун
етмишга тўлган ёш ила...

Зайниддин РИХСИЕВ

ҚЎНГИЛДАН КЎЧИРМАЛАР

Эркаклар аёлларга нисбатан анчагина устун ва баланд тоифа. Лекин афсуски, буни ўзлари билмайдилар ва гоҳида хотинларга тенглашиб ўз мавқеларини бой бериб қўядилар.

* * *

Мен сиздан қўрқмайман, чунки яхши кўраман. Қўрқув эса одамларни бир-бирларидан йироқлаштиради холос...

* * *

Мен у ҳақда унинг қаршисида турган пайтимдагина ўйлашга мажбур бўламан. Қолган вақтда эса...

* * *

Бир куни тўрт ёшли қизчам Моҳинур кўксимга қулоғини тутиб: «Ая, қаранг, бу ердаям болалар югуришаяпти» деди. Дарвоқе, юракнинг товуши чиндан ҳам болаларнинг чопишига ўхшаркан-а!..

* * *

Одам деворга ёки дарахтга урилиб ҳеч қачон йиқилмайди, нари борса пешонаси ғурра бўлади, холос!

* * *

Баъзилар эртадан кечгача ҳасрат қилса ҳам, унга қилчалик ачинмайсиз. Бир хиллар кулиб турса-да, унинг юраги тўла дард эканини ҳис қилиб эзилиб кетасиз. Шеър ўша жилмайиб турган дардчил одамга ўхшайди, назаримда.

* * *

Бахт фақат муҳаббатдангина иборат бўлолмайди, шекилли...

* * *

Янги туфли ёки янги кўйлак кийган киши биринчи кунлари ўзини ноқулай ҳис қилиб қийналади. Инсон тафти тегмаган буюмнинг иссиғи ҳам, совуғи ҳам бўлмаса керак-да!..

* * *

Сизга эътиборсизлик қилаётган бўлсам, билингки, мен ўзим эътиборга, меҳрга шунчалик муҳтожман.

* * *

Бора-бора одамнинг меҳри, туйғулари ҳам совийди шекилли. Яхшиям 14 йил илгари унга бағишлаб шеър ёзибман. Йўқса, ҳозирги шароит, ҳозирги кайфиятим билан ўша шеъримнинг бир сатрини ҳам ёзолмасдим...

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА, шоира

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Суннат АЗЛАРОВ, навбатчи: Феруза ОРИПОВА.

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97;
хатлар бўлими — 36-54-64;
тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0635.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 8913.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 20.30
1 2 3 4 5 6